

Szakpolitikai tájékoztató

A SZEMÉLYES ADATOK VÉDELME

A személyes adatok védelméhez való jog egy alapvető jog, amelynek tiszteletben tartása az Európai Unió egyik fontos célkitűzése.

E jogot az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) rögzíti, amelynek 8. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez.

(2) Az ilyen adatokat csak tisztességesen és jóhiszeműen, meghatározott célokra, az érintett személy hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, a törvényben rögzített jogos okból lehet kezelni. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy a róla gyűjtött adatokat megismerje, és joga van azokat kijavíttatni.

(3) E szabályok tiszteletben tartását független hatóságnak kell ellenőriznie.”

Ezen alapvető jog ezenkívül szorosan kapcsolódik a Charta 7. cikkében szereplő, a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való joghoz.

A személyes adatok védelméhez való jogot az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 16. cikkének (1) bekezdése is megfogalmazza, amely e tekintetben az EK 286. cikket váltotta fel.

Ami a másodlagos jogot illeti, a '90-es évek közepétől az Európai Közösség több eszközt is létrehozott a személyes adatok védelmének biztosítása céljából. Az EK 100A. cikk alapján elfogadott, a személyes adatok feldolgozása [helyesen: kezelése] vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 95/46/EK irányelv¹ e szempontból a terület fő uniós jogi aktusa. Az irányelv meghatározza az ezen adatok kezelésének jogszerűségére vonatkozó általános feltételeket és az érintett személyek jogait, valamint többek között független tagállami felügyelő hatóságok létrehozását írja elő.

¹ A 2003.11.20-én egységes szerkezetbe foglalt, 2018. május 25-től hatályon kívül helyezett (lásd: 5. lábjegyzet), a személyes adatok feldolgozása [helyesen: kezelése] vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 1995. október 24-i 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 281., 1995.11.23., 31. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 15. kötet, 5. o.).

A 2002/58/EK irányelv² ezután kiegészítette a 95/46/EK irányelvet a magánélethez való jog védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok harmonizálásával többek között a személyes adatok elektronikus hírközlési ágazatban való kezelése területén.³

Ezen túlmenően a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség (korábbi EUSZ 30. és 31. cikk) vonatkozásában a 2008/977/IB kerethatározat⁴ (2018 májusáig) a személyes adatok védelmét a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés és a rendőrségi együttműködés területén szabályozza.

Az Európai Unió a közelmúltban új, átfogó jogi keretet alakított ki ezen a területen. E célból 2016-ban elfogadta az adatvédelemről szóló (EU) 2016/679 rendeletet⁵, amely hatályon kívül helyezi a 95/46/EK irányelvet, és 2018. május 25-től közvetlenül alkalmazható, valamint elfogadta az említett adatok büntetőügyekben való védelmét célzó (EU) 2016/680 irányelvet,⁶ amely hatályon kívül helyezi a 2008/977/IB kerethatározatot, és amelyet a tagállamoknak 2018. május 6-i határidőig kell átültetniük.

Végül a személyes adatoknak az uniós intézmények és szervek általi kezelésük keretében történő védelmét a 45/2001/EK rendelet⁷ biztosítja. E rendelet többek között lehetővé tette az európai adatvédelmi biztos tisztségének 2004-ben való létrehozását. 2017 januárjában a Bizottság előterjesztett egy új rendeletjavaslatot,⁸ amely hatályon kívül helyezi a 45/2001 rendeletet és az 1247/2002/EK határozatot, célja pedig a terület szabályainak korszerűsítése és azoknak az (EU) 2016/679 rendeletben létrehozott új rendszerhez való hozzáigazítása.

2 A 2009.12.19-én egységes szerkezetbe foglalt, az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló, 2002. július 12-i 2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv”) (HL L 201., 2002.7.31., 37. o.).

3 A 2002/58/EK irányelvet módosította a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtása, illetve a nyilvános hírközlő hálózatok szolgáltatása keretében előállított vagy feldolgozott [helyesen: kezelt] adatok megőrzéséről és a 2002/58/EK irányelv módosításáról szóló, 2006. március 15-i 2006/24/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 105., 2006.4.13., 54. o.). Ezen irányelvet a Bíróság a 2014. április 8-i Digital Rights Ireland és Seitlinger és társai (C-293/12 és C-594/12, EU:C:2014:238) ítéletben érvénytelenné nyilvánította azzal az indokkal, hogy az súlyosan megsértette a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való jogot (lásd: a jelen tájékoztató „A másodlagos uniós jog és a személyes adatok védelméhez való jog összhangja” címet viselő I.1. szakasza).

4 A 2018. május 6-tól hatályon kívül helyezett (lásd: 6. lábjegyzet), a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés keretében feldolgozott [helyesen: kezelt] személyes adatok védelméről szóló, 2008. november 27-i 2008/977/IB kerethatározat (HL L 350., 2008.12.30., 60. o.).

5 A 2018. május 25-től hatályos, a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 119., 2016.5.4., 1. o.).

6 A személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i európai parlamenti és tanácsi (EU) 2016/680 irányelv (HL L 119., 2016.5.4., 89. o.).

7 A személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása [helyesen: kezelése] tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 2000. december 18-i 45/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 8., 2001.1.12., 1. o.; magyar nyelvű kiadása 13. fejezet, 26. kötet, 102. o.).

8 Az egyéneknek a személyes adatok uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek általi kezelése tekintetében való védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 45/2001/EK rendelet és a 1247/2002/EK határozat hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslat (COM (2017) 8 final).

I. A személyes adatok védelméhez való, az Európai Unió Alapjogi Chartájában elismert jog

1. A másodlagos uniós jog és a személyes adatok védelméhez való jog összhangja

A 2010. november 9-i Volker und Markus Schecke és Eifert ítélet (nagytanács) (C-92/09 és C-93/09, EU:C:2010:662)⁹

Ebben az ügyben az alapeljárás mezőgazdasági termelők és a Land Hessen között annak tárgyában volt folyamatban, hogy a Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung (szövetségi mezőgazdasági és élelmiszerügyi hivatal) internetes oldalán e termelőkre, mint az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) kedvezményezettjeire vonatkozó személyes adatokat tették közzé. Az említett termelők ellenezték e közzétételt, különösen arra hivatkozva, hogy azt nem igazolta nyomós közérdek. A Land Hessen pedig úgy vélte, hogy az említett adatok közzététele az 1290/2005/EK rendeletből¹⁰ és a 295/2008/EK rendeletből¹¹ következett, amelyek a közös agrárpolitika finanszírozását szabályozzák, valamint az EMGA és az EMVA természetes személy kedvezményezettjeire vonatkozó információk közzétételét írják elő.

E körülmények között a Verwaltungsgericht Wiesbaden (wiesbadeni közigazgatási bíróság, Németország) több kérdést terjesztett a Bíróság elé az 1290/2005/EK rendelet egyes rendelkezéseinek és a 295/2008/EK rendelet érvényességével kapcsolatban, amely rendeletek előírják az ilyen információknak a nyilvánosság számára –különösen a nemzeti hivatalok által üzemeltetett internetes oldalakon keresztül – történő rendelkezésre bocsátását.

A Bíróság – a személyes adatok védelméhez való, a Chartában elismert jog, valamint az európai alapok területén az átláthatóságra vonatkozó kötelezettség közötti megfelelés kapcsán – megállapította, hogy az alapok kedvezményezettjeire és az általuk kapott támogatásokra vonatkozó név szerinti adatok internetes oldalon való közzététele – az ezen oldalhoz harmadik személyek számára való szabad hozzáférhetősége miatt – az érintett kedvezményezetteknek a magánéletük tiszteletben tartásához és különösen a személyes adataik védelméhez való joga megsértésének minősül (56–64. pont)

Ahhoz, hogy valamely ehhez hasonló jogsérelem igazolható legyen, azt törvénynek kell előírnia, tiszteletben kell tartania az említett jogok lényeges tartalmát, továbbá – az arányosság elve alapján – annak elengedhetetlennek kell lennie, és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket kell szolgálnia, az e jogoktól való eltéréseknek és az azokkal kapcsolatos korlátozásoknak pedig a feltétlenül szükséges mérték határain belül kell maradniuk (65. pont). Ezzel összefüggésben a Bíróság kimondta, igaz ugyan, hogy a demokratikus társadalomban az adófizetőknek joguk van a közpénzek felhasználására vonatkozó információk megismeréséhez, a Tanácsnak és a Bizottságnak azonban el kellett volna végeznie a szóban forgó érdekek súlyának kiegyensúlyozott mérlegelését, amihez viszont az kellett volna, hogy a megtámadott rendelkezések elfogadása előtt megvizsgálják,

⁹ Ezt az ítéletet a 2010. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 11. oldalán.

¹⁰ A közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról szóló, 2013. december 17-i 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL L 347., 2013.12.20., 549. o.; helyesbítések: HL L 130., 2016.5.19., 7. o., HL L 327., 2017.12.9., 83. o.) hatályon kívül helyezett, a közös agrárpolitika finanszírozásáról szóló, 2005. június 21-i 1290/2005/EK tanácsi rendelet (HL L 209., 2005.3.16., 1. o.).

¹¹ Az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a kifizető ügynökségek és más szervek, a pénzgazdálkodás, a számlaelszámolás, az ellenőrzési szabályok, a biztosítékok és az átláthatóság tekintetében történő alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2014. augusztus 6-i 908/2014/EU bizottsági végrehajtási rendelettel (HL L 255., 2014.8.28., 59. o.; helyesbítés: HL L 114., 2015.5.5., 25. o.) hatályon kívül helyezett, az 1290/2005/EK tanácsi rendeletnek az EMGA-ból és az EMVA-ból származó pénzeszközök kedvezményezettjeire vonatkozó információk nyilvánosságra hozatalának tekintetében történő alkalmazása részletes szabályainak megállapításáról szóló, 2008. március 18-i 259/2008/EK bizottsági rendelet (HL L 76., 2008. 3.19., 28. o.).

hogy az adatok tagállamonként egységes internetes oldalon történő közzététele nem lépte-e túl az elérni kívánt jogos célok megvalósításához szükséges mértéket (77., 79., 85. és 86. pont).

A Bíróság tehát az 1290/2005/EK rendelet bizonyos rendelkezéseit, a 259/2008/EK rendeletet pedig teljes egészében érvénytelennek nyilvánította annyiban, amennyiben az EMGA-ból és az EMVA-ból nyújtott támogatások természetes személy kedvezményezettjeit illetően e rendelkezések előírják, hogy megfelelő szempontok – mint például a részükre nyújtott támogatások időtartama, gyakorisága vagy típusa, illetve nagysága – alapján történő különbségtétel nélkül, valamennyi kedvezményezettre vonatkozóan közzé kell tenni a személyes adataikat (92. pont, valamint a rendelkező rész 1. pontja). A Bíróság azonban nem kérdőjelezte meg az ilyen támogatások kedvezményezettjeit tartalmazó listák olyan közzétételének joghatásait, amelyre a nemzeti hatóságok által az ítélet kihirdetését megelőzően került sor (94. pont, valamint a rendelkező rész 2. pontja).

A 2013. október 17-i Schwarz ítélet (C-291/12, EU:C:2013:670)

M. Schwarz útlevél kiállítását kérte Bochum várostól (Németország), megtagadta ugyanakkor, hogy ez alkalommal ujjlenyomatot vegyenek tőle. Miután a város elutasította kérelmét, M. Schwarz keresetet indított a Verwaltungsgericht Gelsenkirchen (gelsenkircheni közigazgatási bíróság, Németország) előtt, hogy az rendelje el, hogy e város ujjlenyomat vétele nélkül állítson ki számára útlevelet. E bíróság előtt M. Schwarz vitatta az útlevelet kérelmező személyek ujjlenyomatai vételének kötelezettségét bevezető 2252/2004/EK rendelet¹² érvényességét, többek között azzal érvelve, hogy ez a rendelet sérti a személyes adatok védelméhez való jogot és a magánélet tiszteltben tartásához való jogot.

E körülményekre tekintettel a Verwaltungsgericht Gelsenkirchen azt a kérdést terjesztette a Bíróság elé előzetes döntéshozatal céljából, hogy különösen a Chartára tekintettel érvényes-e az említett rendelet, amennyiben az útlevelet kérelmező személyt kötelezi arra, hogy ujjlenyomatot adjon, és előírja annak útlevélben való megőrzését.

A Bíróság igenlő választ adott, és megállapította, hogy bár az ujjlenyomatoknak a 2252/2004/EK rendelet 1. cikkének (2) bekezdése által szabályozott, nemzeti hatóságok általi levétele és megőrzése a magánélet tiszteltben tartásához és a személyes adatok védelméhez fűződő jogok megsértését képezi, e sérelmet az útlevelek csalárd felhasználással szembeni védelmére irányuló cél igazolja.

Először is, az ilyen, a törvény által előírt korlátozás az Unió által elismert általános érdekű célkitűzés elérésére irányul, mivel különösen arra törekszik, hogy megakadályozza személyeknek az Unió területére való jogellenes belépését (35-38. pont). Ezen túlmenően az ujjlenyomatvétele és az ujjlenyomatok megőrzése alkalmas e célok megvalósítására. Egyrészt ugyanis a személyazonosság ujjlenyomatokkal történő vizsgálatának módszere nem teljesen megbízható, jelentős mértékben csökkenti azonban az jogosulatlan személyek beengedésének kockázatát. Másrészt az útlevél birtokosa ujjlenyomatai e dokumentumban szereplő adatokkal való egyezőségének hiánya nem jelenti azt, hogy az érintett személy esetében automatikusan megtagadják az Unió területére való belépést, az egyezés hiányának ugyanis egyetlen következménye, hogy az említett személy személyazonosságának végleges megállapítására irányuló mélyreható ellenőrzést eredményez (42-45. pont).

Végül, ami az ilyen adatkezelés szükségszerű jellegét illeti, a Bíróság nem szerzett tudomást eléggé hatékony intézkedések meglétéről, amelyek ugyanakkor az ujjlenyomatokon alapuló módszernél kevésbé sértenék a Charta 7. és 8. cikkében elismert jogokat (53. pont). A 2252/2004/EK rendelet 1. cikkének (2) bekezdése nem jár a levett ujjlenyomatok olyan kezelésével, amely túlmenne a kitűzött

¹² A 2009. május 6-i 444/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL L 142., 2009.6.6., 1. o.; helyesbítés: HL L 188., 2009.7.18., 127. o.) módosított, a tagállamok által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírásokról szóló, 2004. december 13-i 2252/2004/EK tanácsi rendelet (HL L 385., 2004.12.29., 1. o.).

cél eléréséhez szükséges mértéken. Az említett rendelet ugyanis kifejezetten pontosítja, hogy az ujjlenyomatok kizárólag az okmány valóságának, valamint birtokosa személyazonosságának ellenőrzése céljából használhatók fel. Ezen túlmenően a rendelet 1. cikkének (2) bekezdése védelmet biztosít ujjlenyomatokat tartalmazó adatok fel nem jogosított személyek általi leolvasásának kockázatával szemben, és az ujjlenyomatok megőrzését csupán maga az útlevelel tekintetében írja elő, amely továbbra is jogosultjának kizárólagos birtokában marad (54–57., 61. és 63. pont).

A 2014. április 8-i Digital Rights Ireland és Seitlinger és társai ítélet (nagytanács) (C-293/12 és C-594/12 egyesített ügyek, EU:C:2014:238)¹³

Ez az ítélet az adatok megőrzéséről szóló 2006/24/EK irányelv érvényességének a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelmének való alapvető jog tekintetében történő értékelésére vonatkozó kérelmeken alapul, amelyek ír és osztrák bíróságok előtti nemzeti jogviták keretében merültek fel. A C-293/12. sz. ügyben a High Courtnak (felsőbb bíróság, Írország) a Digital Rights társaság és az ír hatóságok közötti, az elektronikus hírközléssel kapcsolatos adatok megőrzésére vonatkozó nemzeti intézkedések jogszerűsége tárgyában folyamatban lévő jogvitát kellett eldöntenie. A C-594/12. sz. ügyben a Verfassungsgerichtshofhoz (alkotmánybíróság, Ausztria) a 2006/24/EK irányelvet az osztrák jogba átültető nemzeti rendelkezés megsemmisítése iránt több alkotmányossági keresetet nyújtottak be.

Előzetes döntéshozatal iránti kérelmükkel az ír és az osztrák bíróság a Bíróságot a 2006/24/EK irányelvnek a Charta 7., 8. és 11. cikkére tekintettel való érvényességéről kérdezték. Konkrétan az említett bíróságok azt a kérdést tették fel a Bíróságnak, hogy az ezen irányelv alapján a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtóit vagy a nyilvános hírközlő hálózatok szolgáltatóit terhelő azon kötelezettség, hogy valamely személy magánéletére és közléseire vonatkozó adatokat bizonyos időtartamig megőrizzenek, és azokhoz hozzáférést biztosítsanak az illetékes nemzeti hatóságoknak, indokolatlan beavatkozást valósít-e meg az említett alapvető jogokba. Az érintett adattípusok különösen a közlés forrásának és címzettjének megtalálásához és azonosításához, valamely közlés napjának, időpontjának, időtartamának és típusának meghatározásához, a felhasználók kommunikációs berendezésének azonosításához, valamint a mobil kommunikációs eszköz helyének megállapításához szükséges adatok, amelyek között szerepel többek között az előfizető vagy nyilvántartott felhasználó neve és címe, a hívó telefonszáma és a hívott szám, valamint internetes szolgáltatások esetében az IP-cím. Ezen adatok lehetővé teszik többek között annak megismerését, hogy valamely előfizető vagy nyilvántartott felhasználó mely személlyel és milyen eszköz segítségével közölt valamit, továbbá a közlés idejének és annak a helynek a meghatározását, ahonnan a közlésre sor került. Ezenkívül lehetővé teszik az előfizető vagy nyilvántartott felhasználó bizonyos személyekkel egy adott időszakon belül folytatott közlései gyakoriságának megismerését is.

A Bíróság először is kimondta, hogy a 2006/24/EK irányelv rendelkezései – azáltal, hogy e szolgáltatók számára ilyen kötelezettségeket írnak elő – különösen súlyos beavatkozást jelentenek meg a Charta 7., illetve 8. cikkében kimondott, a magánélet tiszteletben tartásába, illetve a személyes adatok védelmébe. Ezzel összefüggésben a Bíróság megállapította, hogy ez a beavatkozás igazolható olyan közérdekű célkitűzéssel, mint a szervezett bűnözés elleni küzdelem. E tekintetben a Bíróság először is megállapította, hogy az irányelv által előírt adatmegőrzés a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való alapvető jog lényeges tartalmát sem sérti, mivel nem teszi lehetővé magának az elektronikus közlések tartalmának a megismerését, és előírja, hogy a szolgáltatások nyújtóinak vagy a hálózatok szolgáltatóinak tiszteletben kell tartaniuk bizonyos adatvédelmi és -biztonsági elveket. Másodszor a Bíróság rámutatott, hogy az adatok a célból való megőrzése, hogy azokat esetlegesen az illetékes nemzeti hatóságoknak továbbítsák ténylegesen közérdekű célt,

¹³ Ezt az ítéletet a 2014. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 60. oldalán.

nevezetesen a súlyos bűncselekmények elleni küzdelmet, és ily módon végső soron a közbiztonságot szolgálja.

Mindazonáltal a Bíróság megállapította, hogy az adatmegőrzésről szóló irányelv elfogadásával az uniós jogalkotó meghaladta azokat a korlátokat, amelyeket az arányosság elvének tiszteletben tartása megkövetel. A Bíróság következőképpen érvénytelennek nyilvánította az irányelvet, mivel úgy ítélte meg, hogy az széles körben és különösen súlyosan beavatkozik a benne foglalt alapvető jogokba, és e beavatkozás nincs kellően körülhatárolva annak biztosítása érdekében, hogy e beavatkozás a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódjon (65. pont). A 2006/24/EK irányelv ugyanis általános jelleggel vonatkozott valamennyi személyre és valamennyi elektronikus hírközlési eszközre, valamint az adatforgalommal kapcsolatos adatok összességére, anélkül hogy a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem célja alapján bármilyen megkülönböztetést, korlátozást vagy kivételt alkalmazott volna (57–59. pont). Az irányelv nem tartalmazott egyébiránt olyan objektív szempontokat, amelyek biztosítanák, hogy az illetékes nemzeti hatóságok az adatokhoz kizárólag az ilyen beavatkozás igazolásához kellően súlyosnak tekinthető bűncselekményekhez kapcsolódó megelőzési, felderítési és bűnüldözési célokra férjenek hozzá és használják fel, továbbá az ilyen hozzáférés, illetve az ilyen használat anyagi jogi és eljárásjogi feltételeit sem tartalmazta (60–62. pont). Végül az adatok megőrzésének időtartamát illetően az irányelv előírta, hogy azokat legalább hat hónapig kell megőrizni, anélkül hogy bármilyen különbséget tett volna az adatkategóriák között az érintett személyek szerint vagy az adatoknak a követett cél szempontjából való esetleges hasznossága alapján (63. és 64. pont).

A Charta 8. cikkének (3) bekezdéséből eredő követelményeket illetően egyébként a Bíróság megállapította, hogy a 2006/24/EK irányelv nem írt elő elegendő olyan biztosítékokat, amelyek lehetővé tették az adatoknak a visszaélések veszélyeivel, valamint az ezen adatokat érintő minden jogellenes hozzáféréssel és felhasználással szembeni hatékony védelem biztosítását, és hogy ezen irányelv az adatoknak az Unió területén való megőrzését sem írta elő.

Következőképpen az említett irányelv nem biztosította teljes mértékben a védelem és a biztonság követelmények tiszteletben tartása tekintetében a független hatóság által gyakorolt felügyeletet, ahogyan azt pedig a Charta kifejezetten megköveteli (66–68. pont).

2. A személyes adatok védelméhez való jognak az uniós jog végrehajtása során való tiszteletben tartása

A 2016. december 21-i Tele2 Sverige ítélet (nagytanács) (C-203/15 és C-698/15 egyesített ügyek, EU:C:2016:970)¹⁴

A 2006/24/EK irányelv érvénytelenségét kimondó Digital Rights Ireland és Seitlinger és társai ítéletet (lásd fentebb) követően a Bíróságnak két olyan ügyet kellett elbírálnia, amelyek tárgya a Svédországban és az Egyesült Királyságban az elektronikus hírközlési szolgáltatók számára előírt az ilyen közlésekre vonatkozó adatok megőrzésére irányuló általános kötelezettség volt, amely megőrzést az érvénytelennek nyilvánított irányelv írta elő.

A Digital Rights Ireland és Seitlinger és társai ítélet kihirdetésének másnapján a Tele2 Sverige távközlési szolgáltató tájékoztatta a svéd posta- és telekommunikációs felügyeleti hatóságot azon döntéséről, hogy beszünteti az adatok megőrzését, és törli a már elmentett adatokat (C-203/15. sz. ügy). A svéd jog ugyanis kivétel nélkül kötelezte az elektronikus hírközlési szolgáltatókat minden elektronikus hírközlési eszköz tekintetében valamennyi előfizető és nyilvántartott felhasználó összes forgalmi és

¹⁴ Ezt az ítéletet a 2016. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 62. oldalán.

helymeghatározó adatának szisztematikus és folyamatos megőrzésére. A C-698/15. sz. ügyben három személy indított keresetet a brit adatmegőrzési rendszerrel szemben, amely feljogosította a belügyminisztert a nyilvános távközlési szolgáltatók arra való kötelezésére, hogy a közlésekre vonatkozó minden adatot legfeljebb tizenkét hónapig megőrizzenek, ám e közlések tartalmának megőrzése nem volt megengedett.

A Kammarrätten i Stockholm (közigazgatási fellebbviteli bíróság, Stockholm, Svédország) és a Court of Appeal [(England & Wales) (Civil Division) (fellebbviteli bíróság {Anglia és Wales} {polgári kollégium}, Egyesült Királyság)] azzal fordult a Bírósághoz, hogy értelmezze az ún. elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv, a 2002/58/EK irányelv 15. cikkének (1) bekezdését, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy az bizonyos kivételeket vezessenek be az ezen irányelvben megállapított, az elektronikus hírközlések és a kapcsolódó forgalmi adatok titkosságának biztosítására vonatkozó kötelezettségek vonatkozásában.

Ítéletében a Bíróság először is kimondta, hogy a 2002/58/EK irányelv 15. cikkének – a Charta 7., 8. és 11. cikkével, valamint 52. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett – (1) bekezdésével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint a svédországi, amely a bűnözés elleni küzdelem céljából minden elektronikus hírközlési berendezés tekintetében valamennyi előfizető és nyilvántartott felhasználó összes forgalmi és helymeghatározó adatának általános és költségtétel nélküli megőrzését írja elő. A Bíróság szerint az ilyen nemzeti szabályozás túllép a feltétlenül szükséges mérték korlátain, és egy demokratikus társadalomban nem tekinthető igazoltnak, amint azt az említett, a 15. Cikknek a Charta fent hivatkozott cikkeivel összefüggésben értelmezett (1) bekezdése megköveteli (99–105., 107. és 112. pont, valamint a rendelkező rész 1. pontja).

Ugyanezen – a Charta ugyanezen cikkeivel összefüggésben értelmezett – rendelkezéssel szintén ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely anélkül szabályozza a forgalmi és helymeghatározó adatok védelmét és biztonságát, különösen az illetékes nemzeti hatóságoknak a megőrzött adatokhoz való hozzáférést, hogy a bűnözés elleni küzdelem keretében történő e hozzáférést kizárólag a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem céljára korlátozná, és bíróság vagy független közigazgatási szerv előzetes felülvizsgálatához kötné, továbbá megkövetelné, hogy a szóban forgó adatokat az Unió területén őrizték (118–122. és 125. pont, valamint a rendelkező rész 2. pontja).

A Bíróság mindazonáltal megállapította, hogy a 2002/58/EK irányelv 15. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az olyan szabályozás, amely megelőző jelleggel lehetővé teszi az ilyen jellegű adatok célzott megőrzését a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem céljából, azzal a feltétellel, hogy az adatok megőrzése – a megőrzendő adatok kategóriái, az érintett hírközlési eszközök, az érintett személyek és a megőrzés időtartama tekintetében – a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódik. E követelmények teljesítése érdekében e nemzeti szabályozásnak először is egyértelmű és pontos szabályokat kell tartalmaznia, lehetővé téve az adatoknak a visszaélések veszélyeivel szembeni hatékony védelmét. Különösen meg kell jelölnie, hogy az adatok megőrzésére vonatkozó intézkedés milyen körülmények esetén és milyen feltételekkel fogadható el megelőző jelleggel, ezáltal biztosítva, hogy ezen intézkedés a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódjék. Másodsor, azon anyagi jogi feltételeket illetően, amelyeknek a nemzeti szabályozásnak kell megfelelnie annak biztosítása céljából, hogy e szabályozás a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódjék, az adatmegőrzésnek mindig objektív, a megőrzendő adatok és a kitűzött cél között kapcsolatot mutató kritériumoknak kell megfelelniük. Konkrétan, az ilyen feltételeknek a gyakorlatban hatékonyan korlátozniuk kell az intézkedés terjedelmét, és ennél fogva az érintett személyi kört. Ami e korlátozást illeti, a nemzeti szabályozásnak olyan objektív tényezőkn kell alapulnia, amelyek lehetővé teszik, hogy az olyan személyi körre irányuljon, amelynek adatai alkalmasak a súlyos bűncselekményekkel fennálló – legalábbis közvetett – kapcsolat felállítására, a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem valamilyen módon történő elősegítésére, vagy a közbiztonságot fenyegető súlyos veszély megelőzésére (108–111. pont).

II. A személyes adatoknak a 95/46/EK irányelv értelmében vett kezelése

1. A személyes adatoknak a 95/46/EK irányelv hatálya alól kizárt kezelési műveletei

A 2006. május 30-i Parlament kontra Tanács ítélet (nagytanács) (C-317/04 és C-318/04, EU:C:2006:346)

Az Egyesült Államok a 2001. szeptember 11-i terrortámadásokat követően olyan jogszabályt fogadott el, amely az Egyesült Államok területére, területéről vagy területén keresztül járatot indító légi utasszállítókat arra kötelezi, hogy az Egyesült Államok hatóságainak elektronikus hozzáférést biztosítsanak helyfoglalási és indulásellenőrzési rendszereikben a „Passanger Name Records”-nak (PNR) nevezett adatokhoz.

A Bizottság, mivel úgy ítélte meg, hogy e rendelkezések összeütközésbe kerülhetnek az európai és tagállami adatvédelmi szabályozással, tárgyalásokat kezdett az Egyesült Államok hatóságaival. A tárgyalások végén a Bizottság 2004. május 14-én elfogadta a 2004/535/EK határozatot,¹⁵ amely megállapítja, az Egyesült Államok Vámügyi és Határvédelmi Irodája (United States Bureau of Customs and Border Protection, a továbbiakban: CBP) a Közösség részéről történő PNR-adatok továbbításához szükséges megfelelő védelmi szintet biztosítja (a továbbiakban: megfelelőségi határozat). Ezt követően a Tanács 2004. május 17-én elfogadta az Európai Unió és az Egyesült Államok közötti, a PNR adatoknak az uniós tagállamok területén letelepedett légi szállítók általi kezeléséről és a CBP-nek történő továbbításáról szóló megállapodás megkötését jóváhagyó 2004/496/EK határozatot.¹⁶

Az Európai Parlament arra kérte a Bíróságot, hogy semmisítse meg a fent említett két határozatot, többek között arra hivatkozva, hogy a megfelelőségi határozatot ultra vires fogadta el, az EK 95. cikk (jelenleg EUMSZ 114. cikk) nem képezett megfelelő jogalapot a megállapodás megkötését jóváhagyó határozathoz, és mindkét esetben alapvető jogokat sértettek.

Ami a megfelelőségi határozatot illeti, a Bíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a Bizottság az 95/46/EK irányelv alapján érvényesen elfogadhatta-e a határozatát. Ezzel összefüggésben megállapította, hogy a megfelelőségi határozatból kitűnik, a PNR-adatok CBP részére történő továbbítása a közbiztonsággal és a büntetőjog területén végzett állami tevékenységekkel kapcsolatos adatkezelésnek minősül. A Bíróság szerint bár a PNR-adatokat eredetileg a légitársaságok gyűjtötték az uniós jog hatálya alá tartozó tevékenységük végzése – azaz szolgáltatás igénybevételére jogosító repülőjegy eladása – során, a megfelelőségi határozatban figyelembe vett adatkezelés egészen más jellegű volt. E határozat ugyanis nem a szolgáltatás nyújtásához szükséges adatkezelést, hanem a közbiztonság fenntartása és a bűnüldözés érdekében szükségesnek tartott adatkezelést szabályozta (56. és 57. pont).

E tekintetben a Bíróság rámutatott, hogy azzal a ténnyel, hogy a PNR-adatokat magánjog hatálya alá tartozó gazdasági szereplők kereskedelmi célból gyűjtötték, és harmadik államba történő továbbításukat e gazdasági szereplők szervezték meg, nem ellentétes az, hogy ezen adattovábbítás olyan

¹⁵ Az Egyesült Államok Vámügyi és Határvédelmi Irodája rendelkezésére bocsátott, a légi utasok utas-nyilvántartási adatállományában tárolt személyes adatok megfelelő védelméről szóló, 2004. május 14-i 2004/535/EK bizottsági határozat (HL L 235., 2004.7.6., 11. o.).

¹⁶ Az Európai Unió és az Egyesült Államok közötti, a PNR adatoknak a légi szállítók általi feldolgozásáról [helyesen: kezeléséről] és az Egyesült Államok Belbiztonsági Minisztériuma Vámügyi és Határvédelmi Irodájának történő továbbításáról szóló megállapodás megkötéséről szóló, 2004. május 17-i 2004/496/EK tanácsi határozat (HL L 183., 2004.5.20., 83. o., helyesbítés: HL L 255., 2005.9.30., 168. o.).

adatkezelésnek tekintendő, mint amely nem tartozik az irányelv hatálya alá. Ezen adattovábbítás háttére ugyanis közhatalmi jellegű és közbiztonsági célú volt. Ebből következően a Bíróság megállapította, hogy a megfelelőségi határozat nem tartozott az irányelv hatálya alá, mivel a személyes adatok olyan kezelésére vonatkozott, amely nem tartozik az irányelv hatálya alá. A Bíróság ezért megsemmisítette e megfelelőségi határozatot (58. és 59. pont).

Ami a tanácsi határozatot illeti, a Bíróság kimondta, hogy az EK 95. cikk a 95/46/EK irányelv 25. cikkével összefüggésben nem alapozhatja meg a Közösség hatáskörét a szóban forgó megállapodás Egyesült Államokkal való megkötésére. E megállapodás ugyanis ugyanazon adattovábbításról, és így ugyanazon – az irányelv hatálya alól kizárt – adatkezelésről szólt, mint amiről a megfelelőségi határozat. Következésképpen a Bíróság megsemmisítette a megállapodást megkötését jóváhagyó tanácsi határozatot (67–69. pont).

2014. december 11-i Ryneš ítélet (C-212/13, EU:C:2014:2428)

Ismételt támadásokra válaszul F. Ryneš kamerát szerelt fel a családi házára. A házára irányuló újabb támadást követően az említett kamera felvételei lehetővé tették két gyanúsított azonosítását, akikkel szemben büntetőeljárás indult. Miután az egyik gyanúsított a kamera által rögzített adatok kezelésének jogszerűségét a cseh személyesadat-védelmi hivatal előtt vitatta, ez utóbbi megállapította, hogy F. Ryneš megsértette a személyes adatok védelmével kapcsolatos szabályokat, és bírságot szabott ki vele szemben.

Az F. Ryneš által a hivatal határozatát helyben hagyó Městský soud v Praze (prágai városi bíróság, Cseh Köztársaság) határozatával szemben benyújtott fellebbezést elbíráló Nejvyšší správní soud (legfelsőbb közigazgatási bíróság) azt a kérdést tette fel a Bíróságnak, hogy az F. Ryneš által életének, testi épségének és tulajdonának védelme céljából készített felvételek a 95/46/EK irányelv hatálya alá nem tartozó adatkezelésnek minősültek-e abból kifolyólag, hogy e felvételt természetes személy az említett irányelv 3. cikke (2) bekezdésének második francia bekezdése értelmében véve kizárólag személyes, illetve otthoni tevékenységek gyakorlása céljából készítette.

A Bíróság kimondta, hogy az olyan kamerarendszer működtetése, amely személyekről készített videófelvételt adatrögzítő eszközön – például merevlemezen – tárol végtelenített formában, és amelyet egy természetes személy azért szerelt fel a családi házára, hogy megvédje a háztulajdonosok tulajdonát, testi épségét és életét, a kamerarendszerrel végzett megfigyelés pedig közterületre is kiterjed, nem minősül olyan adatkezelésnek, amelyet kizárólag személyes, illetve otthoni tevékenységek gyakorlása céljából végeznek (35. pont, valamint a rendelkező rész).

E tekintetben emlékeztetett arra, hogy a magánélethez fűződő, a Charta 7. cikkében biztosított alapvető jog védelme megköveteli, hogy a személyes adatok védelme alóli kivételek és e védelem korlátozásai a feltétlenül szükséges határokon belül maradjanak. Mivel a 95/46/EK irányelvnek az alapvető szabadságok és különösen a magánélet tiszteletben tartásához való jog megsértésére alkalmas személyesadat-kezelést szabályozó rendelkezéseit szükségszerűen az említett Chartában foglalt alapvető jogok fényében kell értelmezni, az ezen irányelv 3. cikke (2) bekezdésének második francia bekezdésében foglalt kivételt szigorúan kell értelmezni (27–29. pont). Ezenkívül e rendelkezésnek maga a szövege a „kizárólag” személyes, illetve otthoni tevékenységek gyakorlása céljából végzett adatkezelést kivonja a 95/46/EK irányelv alkalmazása alól. Márpedig, mivel a videokamerás megfigyelés ugyan csak részben, de közterületre is kiterjed, és így a kamerás megfigyelőrendszerrel adatkezelést végző személy magánszféráján kívülre irányul, nem tekinthető az említett rendelkezés értelmében kizárólag „személyes, illetve otthoni” tevékenységnek (30., 31. és 33. pont).

2. A „személyes adatok” fogalma

A 2016. október 19-i Breyer ítélet (C-582/14, EU:C:2016:779)¹⁷

P. Beyer a német közigazgatási bíróságok előtt keresetet indított annak érdekében, hogy tiltsák meg a Németországi Szövetségi Köztársaság számára, hogy a német szövetségi intézmények internetes oldalai felkeresésével összefüggésben továbbított informatikai adatokat az egyes használatok befejezését követően tárolja, vagy harmadik személyekkel tároltassa. A támadásokkal szembeni védekezés és a „kalózzokkal” szembeni büntetőeljárás lefolytatásának lehetővé tétele érdekében a német szövetségi intézmények elektronikus médiaszolgáltatója ugyanis egy „dinamikus” IP-címben – olyan IP-cím, amely minden egyes újabb internetcsatlakozás esetében változik –, valamint az oldal felkeresésének dátumában és időpontjában álló adatokat rögzítette. A statikus IP-címeiktől eltérően a dinamikus IP-címek a priori nem tették lehetővé kapcsolat kialakítását a nyilvánosság számára hozzáférhető fájlok révén az adott számítógép és az internet-hozzáférést nyújtó szolgáltató által használt hálózatra történő tényleges kapcsolódás között. A rögzített adatok önmagukban nem tették lehetővé az elektronikus médiaszolgáltató számára, hogy azonosítsa a felhasználót. Ellenben olyan további adatok álltak maga az internet-hozzáférést nyújtó szolgáltató rendelkezésére, amelyek ezen IP-címmel kombinálva lehetővé tették az említett felhasználó azonosítását.

Ebben az összefüggésben a felülvizsgálati kérelmet elbíró Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) azt a kérdést tette fel a Bíróságnak, hogy az elektronikus médiaszolgáltató által az internetes honlapjának felkeresésével összefüggésben tárolt IP-cím a szolgáltató számára személyes adatot képez-e.

A Bíróság először is megállapította, hogy ahhoz, hogy valamely adatot a 95/46/EK irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett „személyes adatnak” minősítsenek, nem követelmény, hogy az érintett személy azonosítását lehetővé tévő minden adat egy személy kezében legyen. Az a tény, hogy az internetes honlap felhasználója azonosításához szükséges további adatokkal nem az elektronikus médiaszolgáltató, hanem e felhasználó internet-hozzáférést nyújtó szolgáltatója rendelkezik, nem zárja ki, hogy az elektronikus médiaszolgáltató által rögzített dinamikus IP-címek a 95/46/EK irányelv 2. cikkének a) pontja szerinti személyes adatoknak minősülnek (43. és 44. pont).

A Bíróság ezért kimondta, hogy az elektronikus médiaszolgáltató által a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tett internetes honlap valamely személy által történő felkeresésekor az e szolgáltató által rögzített dinamikus IP-cím az említett szolgáltató tekintetében a 95/46/EK irányelv 2. cikkének a) pontja szerinti személyes adatnak minősül, amennyiben jogszerű eszközök állnak a rendelkezésére az érintett személynek az e személy internet-hozzáférést nyújtó szolgáltatójának rendelkezésére álló további adatok révén történő azonosításához (49. pont, valamint a rendelkező rész).

A 2017. december 20-i Nowak ítélet (C-434/16, ECLI:EU:C:2017:582)

P. Nowak, gyakornok könyvelő nem teljesítette az írországi könyvvizsgáló-adótanácsadói szakmai szervezet által szervezett vizsgát. Az adatvédelmi törvény 4. cikke alapján kérelmet nyújtott be a könyvvizsgáló-adótanácsadói szakmai szervezet birtokában lévő, őt érintő személyes adatok egészéhez való hozzáférés iránt. E szervezet bizonyos dokumentumokat megküldött P. Nowaknak, vizsgálózatának megküldését azonban megtagadta azon az alapon, hogy a vizsgálózat nem tartalmaz az adatvédelmi törvény értelmében vett, rá vonatkozó „személyes adatokat”.

¹⁷ Ezt az ítéletet a 2016. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 61. oldalán.

Miután ugyanezen indokok alapján az adatvédelmi biztos sem adott helyt a felperes hozzáférés iránti kérelmének, P. Nowak, a nemzeti bíróságokhoz fordult. A P. Nowak fellebbezését elbíráló Supreme Court (legfelsőbb bíróság, Írország) azzal a kérdéssel fordult a Bírósághoz, hogy a 95/46/EK irányelv 2. cikkének a) pontját akként kell-e értelmezni, hogy az alapügy körülményeihez hasonló körülmények között valamely vizsgázó által egy szakmai vizsga során adott írásbeli válaszok és a vizsgáztató esetleges vonatkozó megjegyzései a vizsgázóra vonatkozó személyes adatoknak minősülnek-e rendelkezés értelmében.

Először is a Bíróság megállapította, hogy ahhoz, hogy valamely adatot a 95/46/EK irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett „személyes adatnak” minősülhessen, nem követelmény, hogy az érintett személy azonosítását lehetővé tévő minden adat egy személy kezében legyen. Egyébiránt, ha a vizsgáztató nem is ismeri a vizsgázó kilétét az általa egy vizsga keretében adott válaszok értékelésekor, a vizsgát szervező szervezet, a jelen esetben a könyvvizsgálói-adótanácsadói szakmai szervezet ezzel szemben rendelkezik az ahhoz szükséges információkkal, hogy nehézség vagy kétely nélkül azonosíthassa e vizsgázót azonosítási száma alapján, amely fel van tüntetve vizsgadolgozatán vagy e dolgozat fedőlapján, és ekként e személynek tulajdonítsa az általa adott válaszokat.

Másodszor, a Bíróság kimondta, hogy valamely vizsgázó által egy szakmai vizsgán adott írásbeli válaszok ilyen, személyéhez kapcsolódó információknak minősülnek. E válaszok tartalma ugyanis tükrözi a vizsgázó egy adott területen fennálló ismereteinek és tudásának szintjét, valamint adott esetben gondolkodási folyamatát, véleményalkotását és kritikai érzékét is. Ezenkívül az említett válaszok összegyűjtésének célja a vizsgázó szakmai tudásának és az adott foglalkozás gyakorlására vonatkozó képességének az értékelése. Sőt ezen információk felhasználása, amely különösen abban nyilvánul meg, hogy vizsgázó az érintett vizsgát sikerrel vagy sikertelenül teljesíti, hatással lehet e személy jogaira és érdekeire, amennyiben meghatározhatja vagy befolyásolhatja például a kívánt szakmához vagy álláshoz való hozzáférésre vonatkozó esélyeit. Annak megállapítása, hogy valamely vizsgázó által egy szakmai vizsgán adott írásbeli válaszok az e vizsgázóra vonatkozó információknak minősülnek tartalmuknál, céljuknál és hatásuknál fogva, vonatkozik arra az esetre is, ha nyitott tankönyves vizsgáról van szó.

Harmadszor a vizsgáztatónak a vizsgázó válaszaihoz írott esetleges megjegyzéseivel kapcsolatban a Bíróság megállapította, hogy ezek, a vizsgázó vizsga során adott válaszaihoz hasonlóan, e vizsgázóra vonatkozó információknak minősülnek, mivel azok a vizsgáztatónak a vizsgázó vizsga során nyújtott egyéni teljesítményére, közelebbről az érintett területen fennálló ismereteire és tudására vonatkozó véleményét vagy értékelését tükrözik. Az említett megjegyzéseknek egyébiránt pontosan az a céljuk, hogy dokumentálják a vizsgáztatónak a vizsgázó teljesítményéről adott értékelését, és hatással lehetnek a vizsgáztatóra.

Negyedszer a Bíróság kimondta, hogy egy vizsgázó szakmai vizsga során adott írásbeli válaszai és a vizsgáztató e válaszokra vonatkozó esetleges megjegyzései vizsgálhatók többek között helyességük vagy tárolásuk szükségessége szempontjából, a 95/46/EK irányelv 6. cikke (1) bekezdésének d) és e) pontja alapján, és helyesbítés vagy törlés tárgyát képezhetik ezen irányelv 12. cikkének b) pontja értelmében. Az, hogy egy vizsgázó számára hozzáférési jogot biztosítanak e válaszokhoz és megjegyzésekhez ezen irányelv 12. cikkének a) pontja értelmében, ezen irányelvnek e vizsgázó magánélethez való joga védelmének a rá vonatkozó személyes adatok kezelése tekintetében történő biztosítására irányuló célját szolgálja, függetlenül attól, hogy az említett vizsgázó rendelkezik-e hozzáférési joggal a vizsgaeljárásra alkalmazandó nemzeti szabályozás értelmében, vagy sem. A Bíróság azonban hangsúlyozta, hogy a 95/46/EK irányelv 12. cikkének a) és b) pontja szerinti, hozzáféréshez és helyesbítéshez való jog nem terjed ki a vizsgakérdésekre, amelyek önmagukban nem minősülnek a vizsgázó személyes adatainak.

E megfontolások alapján a Bíróság úgy határozott, hogy az alapügy körülményeihez hasonló körülmények között valamely vizsgázó által egy szakmai vizsga során adott írásbeli válaszok és a

vizsgáztatóknak az e válaszokra vonatkozó esetleges megjegyzései a 95/46/EK rendelet 2. cikkének a) pontja értelmében vett személyes adatoknak minősülnek.

3. A „személyes adatok kezelésének” fogalma

A 2003. november 6-i Lindqvist ítélet (teljes ülés) (C-101/01, EU:C:2003:596)

B. Lindqvist, aki önkéntes munkát végezett a svéd protestáns egyház egyik plébániáján, a személyi számítógépén internetes oldalakat hozott létre, ahol személyes adatokat tett közzé több olyan személyt érintően, akik hozzá hasonlóan önkéntesként dolgoztak az említett plébánián. B. Lindqvistet bírság megfizetésére kötelezték, azzal az indokkal, hogy az személyes adatokat használt fel automatizált kezelés keretében anélkül, hogy előzetesen írásban bejelentette volna azt a svéd Datainspektionhoz (az informatikai úton továbbított adatok védelmét biztosító hatóság), hogy azokat harmadik országokba engedély nélkül továbbította, és hogy engedély nélkül kezelt különleges személyes adatokat.

Az e határozat ellen B. Lindqvist által a Göta hovrätthöz (fellebbviteli bíróság, Svédország) benyújtott fellebbezés keretében ez utóbbi többek között azt a kérdést terjesztette a Bíróság elé előzetes döntéshozatal céljából, hogy B. Lindqvist a 95/46/EK irányelv értelmében „személyes adatok részben vagy egészben automatizált módon való kezelését” végezte-e.

A Bíróság megállapította, hogy internetes oldalon több személyre történő hivatkozás, és azoknak akár nevükkel, akár más módon – például telefonszámukkal vagy munkakörülményeikre és időtöltésükre vonatkozó információkkal – történő azonosítása ezen irányelv értelmében „személyes adatok részben vagy egészben automatizált módon való kezelésének” minősül (27. pont, valamint a rendelkező rész 1. pontja). A személyes adatok jótékonysági vagy vallásos tevékenységek körében végzett kezelése ugyanis nem tartozik az irányelvben szereplő egyik kivétel alá sem, mivel nem tartozik a közbiztonsággal kapcsolatos tevékenységek kategóriájába, sem pedig a kizárólag személyes, illetve otthoni tevékenységek kategóriájában, amelyek az irányelv hatályán kívül esnek (38., 43–48. pont, valamint a rendelkező rész 2. pontja).

A 2014. május 13-i Google Spain és Google ítélet (nagytanács) (C-131/12, EU:C:2014:317)

2010-ben egy spanyol állampolgár panaszt nyújtott be az Agencia Española de Protección de Datos-hoz (spanyol adatvédelmi ügynökség, a továbbiakban: AEPD) a La Vanguardia Ediciones SL, amely egy Spanyolországban nagy példányszámban megjelenő napilap kiadója, valamint a Google Spain és a Google ellen. E személy arra hivatkozott, hogy ha a nevét egy internethasználó beírja a Google-csoport keresőmotorjába, akkor a találati listán a La Vanguardia napilap két, 1998. évi oldalára mutató linkek jelennek meg, amelyek többek között a tartozásai behajtására irányuló lefoglalással kapcsolatos ingatlanárverésről szóló közleményt tartalmaztak. Panaszában e személy egyrészt azt kérte, hogy kötelezzék a La Vanguardiát arra, hogy törölje vagy módosítsa a szóban forgó oldalakat, vagy alkalmazzon a keresőmotorok által biztosított bizonyos eszközöket ezen adatok védelme érdekében. Másrészt azt kérte, hogy a Google Spain vagy a Google-t kötelezzék személyes adatai oly módon történő törlésére vagy felismerhetetlenné tételére, hogy ezen adatok ne legyenek a keresési találatok és a La Vanguardia linkjei között.

Az AEPD a La Vanguardia tekintetében elutasította a panaszt, megállapítva, hogy a szerkesztő jogszerűen tette közzé a szóban forgó információkat, ezzel szemben a Google Spain és a Google tekintetében helyt adott a panasznak, és e két társaságot a szükséges intézkedések meghozatalára kötelezte annak érdekében, hogy az adatokat töröljék az indexeikről, és hogy a jövőre nézve tegyék lehetetlenné az adatokhoz való hozzáférést. Miután az említett társaságok két keresetet nyújtottak be

az Audiencia Nacionalhoz (kiemelt ügyek országos bírósága, Spanyolország) annak érdekében, hogy az semmisítse meg az AEPD határozatát, a spanyol bíróság több kérdést tett fel a Bíróságnak.

Ennek következtében a Bíróságnak volt alkalma pontosítani a „személyes adatok [interneten való] kezelésének” a 95/46/EK irányelvre tekintettel értelmezett fogalmát.

A Bíróság így megállapította, hogy a keresőmotor tevékenysége, amely harmadik fél által az interneten közzétett vagy megosztott információk kereséséből, automatikus indexálásából, ideiglenes tárolásából, majd végül bizonyos válogatási szempontok alapján az internethasználók számára történő hozzáférhetővé tételéből áll, „személyes adatok kezelésének” minősül, amennyiben ezek az információk személyes adatokat tartalmaznak (a rendelkező rész 1. pontja). A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy az irányelvben említett műveleteket akkor is adatkezelésnek kell minősíteni, ha azok kizárólag olyan információkat érintenek, amelyeket már – ebben a formában a médiában – közzétettek. Ilyen esetben az irányelv alkalmazásától való általános eltérés messzemenően megfosztaná azt az értelmétől (29. és 30. pont).

4. A személyes adatok kezelése jogszerűségének feltételei a 95/46/EK irányelv 7. cikke fényében

A 2008. december 16-i Huber ítélet (nagytanács) (C-524/06, EU:C:2008:724)¹⁸

A Szövetségi Migrációs és Menekültügyi Hivatal (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, Németország) biztosította a külföldiek azon központi nyilvántartásának kezelését, amely a több mint három hónapig német területen tartózkodó külföldiekre vonatkozó egyes személyes adatokat tartalmazott. A nyilvántartást statisztikai célokra, valamint a biztonsági szolgálatok, a rendőrség és az igazságügyi hatóságok feladatainak ellátása során a büntetendő vagy a közbiztonságra veszélyes cselekmények üldözése és felderítése keretében használták.

H. Huber osztrák állampolgár, aki 1996-ban önálló biztosítási ügynöki tevékenységének gyakorlása végett Németországban telepedett le. H. Huber, mivel úgy vélte, hogy a szóban forgó nyilvántartásban rá vonatkozóan tárolt adatok kezelése hátrányos megkülönböztetést jelent vele szemben, amiatt hogy a német állampolgárok esetében nincs ilyen nyilvántartás, ezen adatok törlését kérte.

E körülmények között a perben eljáró Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein -Westfalen (Észak-Rajna-Vesztfália tartomány közigazgatási felsőbbírósága, Németország) azzal kapcsolatban intézett kérdést a Bírósághoz, hogy a személyes adatoknak a szóban forgó nyilvántartásban történő kezelése összeegyeztethető-e az uniós joggal.

A Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy az uniós polgároknak egy olyan tagállam területén történő tartózkodáshoz való joga, amelynek nem állampolgárai, nem feltétlen, hanem korlátozásokhoz köthető. Így főszabály szerint jogszerű az ilyen nyilvántartás használata a tartózkodási jogra vonatkozó szabályozás alkalmazásával megbízott hatóságok segítése céljából, és jellegére tekintettel összeegyeztethető az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetésnek az EK 12. cikk első bekezdésében (jelenleg az EUMSZ 18. cikk első bekezdése) megfogalmazott tilalmával. Az ilyen nyilvántartás kizárólag azokat az adatokat tartalmazhatja, amelyek a személyes adatok védelméről szóló irányelv értelmében e célból szükségesek (54., 58. és 59. pont).

¹⁸ Ezt az ítéletet a 2008. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 45. oldalán.

Ami a kezelés szükségességének a 95/46/EK irányelv 7. cikkének e) pontja értelmében vett fogalmát illeti, a Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy önálló uniós jogi fogalomról van szó, amelyet oly módon kell értelmezni, hogy az maradéktalanul megfeleljen a 95/46/EK irányelv célkitűzésének, amint az annak 1. cikke (1) bekezdéséből következik. A Bíróság ezt követően kimondta, hogy a személyes adatok kezelésének rendszere abban az esetben összeegyeztethető az uniós joggal, ha kizárólag azokat az adatokat tartalmazza, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az említett hatóságok e jogszabályokat alkalmazzák, valamint, ha annak központi jellege lehetővé teszi e szabályozásnak az adott tagállam állampolgárságával nem rendelkező uniós polgárok tartózkodási jogára vonatkozó hatékonyabb alkalmazását.

Semmiképpen sem tekinthető a 95/46/EK irányelv 7. cikkének e) pontja értelmében szükségesnek a névhez kötődő személyes adatoknak az ilyen nyilvántartásban statisztikai célból történő tárolása és kezelése (52., 66. és 68. pont).

Egyébiránt a nyilvántartásban szereplő adatoknak a bűnözés elleni küzdelem céljából történő felhasználásának kérdésével kapcsolatban a Bíróság különösen arra utalt, hogy ez a célkitűzés a bűncselekményeknek és szabálysértéseknek az elkövetők állampolgárságától függetlenül történő üldözését jelenti. Ezért a tagállam szempontjából állampolgárainak helyzete a bűnözés elleni küzdelem tekintetében nem különbözhet a területén tartózkodó azon uniós polgárok helyzetétől, akik nem e tagállam állampolgárai. Következésképpen az ezen állampolgárok és ezen uniós polgárok esetében alkalmazott eltérő bánásmód, amely abban áll, hogy kizárólag a nem az érintett tagállam állampolgárságával rendelkező uniós polgárok személyes adatait kezelik rendszeresen a bűnözés elleni küzdelem céljából, az EK 12. cikk első bekezdése által tiltott hátrányos megkülönböztetést jelent (78–80. pont).

A 2011. november 24-i ASNEF és FECEMD ítélet (C-468/10 és C-469/10, EU:C:2011:777)

Egyrészt az Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (ASNEF), másrészt a Federación de Comercio Electrónico y Marketing Directo (FECEMD) közigazgatási keresetet nyújtott be a Tribunal Supremohoz (Spanyolország) a 95/46/EK irányelvet átültető 15/1999 sarkalatos törvényt végrehajtó 1720/2007 királyi rendelet több rendelkezésével szemben.

Konkréten az ASNEF és az FECEMD úgy vélte, hogy a spanyol jog az érintett személy hozzájárulásának hiányában, annak érdekében, hogy lehetővé tegye a személyes adatok kezelését, a 95/46/EK irányelvben nem létező feltételt támasztott, megkövetelve, hogy a szóban forgó adatok a 15/1999 sarkalatos törvény 3. cikkének j) pontjában felsorolt „nyilvánosság által hozzáférhető forrásokban” szerepeljenek. E tekintetben azzal érveltek, hogy e törvény és az 1720/2007 királyi rendelet korlátozta a 95/46/EK irányelv 7. cikke f) pontjának hatályát, amely rendelkezés a személyes adatok kezelését az érintett személy hozzájárulásának hiányában az adatkezelő vagy azon harmadik személyek jogos érdekéhez kapcsolódó feltételhez köti, akikkel az adatokat közlik.

E tekintetben a Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy a 95/46/EK irányelv 7. cikke kimerítő és korlátozó jellegű felsorolását írja elő azon eseteknek, amelyekben a személyes adatok kezelése jogszerűnek minősíthető az érintett személy hozzájárulásának hiányában. A tagállamok ezért az említett irányelv 5. cikke alapján nem alkothatnak a személyes adatok kezelésének megengedhetőségére vonatkozó, a 7. cikkben szereplőkhöz képest új elveket, és olyan további követelményeket sem írhatnak elő, amelyek módosítanák az említett 7. cikkben előírt elvek hatályát. Az 5. cikk ugyanis csak arra hatalmazza fel a tagállamokat, hogy a hivatkozott irányelv II. cikkének, és –következésképpen– 7. cikkének korlátai között részletesen meghatározzák, hogy a személyes adatok kezelése milyen feltételek mellett jogszerű (30., 32. és 33. pont).

Konkréten az említett irányelv 7. cikkének f) pontja értelmében a szóban forgó ellentétes érdekek és jogok közötti szükséges súlyozás végrehajtása céljából a tagállamok irányadó elveket állapíthatnak meg. A tagállamok azt is figyelembe vehetik, hogy az érintett személy alapvető jogainak a hivatkozott adatkezelés általi sérelme súlyossága változhat azon ténytől függően, hogy a szóban forgó adatok szerepelnek-e már a nyilvánosság által hozzáférhető forrásokban, vagy sem (44. és 46. pont).

Mindazonáltal a Bíróság megállapította, hogy nem a 95/46/EK irányelv 5. cikke értelmében vett pontosításról van szó, amennyiben valamely nemzeti szabályozás a személyes adatok bizonyos kategóriái tekintetében kizárja az adatok kezelésének lehetőségét, e kategóriák tekintetében végleges módon előírva az ellentétes érdekek és jogok közötti súlyozás eredményét, anélkül hogy eltérő eredményt tenne lehetővé az adott eset sajátos körülményei okán. Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy a 95/46/EK irányelv 7. cikkének f) pontjával ellentétes az, ha valamely tagállam bizonyos kategóriákba tartozó személyes adatok tekintetében kategorikusan és általánosan kizárja ezek kezelhetőségét anélkül, hogy lehetővé tenné a szóban forgó ellentétes érdekek és jogok súlyozását az egyes esetekben (47. és 48. pont).

A 2016. október 19-i Breyer ítélet (C-582/14, EU:C:2016:779)

Ebben az ítéletben (lásd „A »személyes adatok fogalma« címet viselő II.2. szakaszt is) a Bíróság arról a kérdésről is határozott, hogy ellentétes-e a 95/46/EK irányelv 7. cikkének f) pontjával az olyan nemzeti jogi rendelkezés, amely szerint az elektronikus média szolgáltató csak akkor gyűjtheti és használhatja fel a felhasználó személyes adatait annak beleegyezése nélkül, ha ez az elektronikus médium adott felhasználó általi konkrét igénybevételének lehetővé tételéhez és elszámolásához szükséges, és amely szerint az elektronikus médium általános működőképessége biztosításának célja nem indokolhatja a felhasználást a konkrét felkeresésre irányuló használat befejeztét követően.

A Bíróság kimondta, hogy a 95/46/EK irányelv 7. cikkének f) pontjával ellentétes a szóban forgó szabályozás. E rendelkezés szerint ugyanis a személyes adatok kezelése akkor jogszerű, ha az adatkezelés az adatkezelő, illetve az adatokat megkapó harmadik fél, vagy felek jogos érdekének érvényesítéséhez szükséges, azzal a feltétellel, hogy ezeknél az érdekeknél nem magasabb rendűek az érintett személy érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai. Márpedig ebben az ügyben a német szabályozás bizonyos kategóriákba tartozó személyes adatok tekintetében kategorikusan és általánosan kizárta ezek kezelhetőségét anélkül, hogy lehetővé tette volna a szóban forgó ellentétes érdekek és jogok súlyozását az egyes esetekben. Ezzel jogellenesen szűkítette a 95/46/EK irányelv 7. cikkének f) pontjában előírt elv hatályát, kizárva azt, hogy az elektronikus média általános működőképessége biztosítására irányuló célját összevessék e felhasználók érdekeivel vagy alapvető jogaival és szabadságaival (62–64. pont, valamint a rendelkező rész 2. pontja)

A 2017. május 4-i Rīgas satiksme ítélet (C-13/16, EU:C:2017:336)

Ez az ügy a lett nemzeti rendőrség és Riga önkormányzatának trolibusztársasága, a Rīgas satiksme között egy balesetet okozó személy azonosításához szükséges adatok közlése iránti kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében merült fel. Ebben az ügyben egy közlekedési baleset során egy taxis a gépjárműjével az úttest szélén parkolt. Amikor a Rīgas satiksme trolibusza elhaladt e taxi mellett, az említett taxi hátsó ülésén ülő utas kinyitotta az ajtót, amely súrolta a trolibusz karosszériáját, és kárt okozott benne. Annak érdekében, hogy polgári jogi keresetet nyújtson be, a Rīgas satiksme többek között azt kérte a nemzeti rendőrségtől, hogy közölje a balesetet okozó személy azonosításához szükséges adatokat. A rendőrség megtagadta az utasnak a személyazonosító számáról és a lakcíméről való, valamint a balesetben érintett személyek magyarázataira vonatkozó dokumentumokról való tájékoztatást azzal az indokkal, hogy a szabálysértési eljárásokban szereplő okiratokat csak az említett eljárásban részt vevő felek kaphatják meg, a személyazonosító számot és lakóhelyet illetően pedig a

természetes személyek adatainak védelmére vonatkozó törvény tiltja a magánszemélyekre vonatkozó információ hozzáférhető tételét.

E körülmények között az Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (a legfelsőbb bíróság közigazgatási kollégiuma, Lettország) úgy határozott, hogy a Bíróság elé terjeszti azt a kérdést, hogy a 95/46/EK irányelv 7. cikkének f) pontja kötelezővé teszi-e, hogy a személyes adatokat közöljék valamely harmadik féllel annak érdekében, hogy e fél polgári bíróság előtt az adatvédelemmel érintett személy által okozott kár megtérítése iránti keresetet indíthasson, valamint arra, hogy e rendelkezés értelmezését befolyásolhatja-e az a tény, hogy e személy kiskorú.

A Bíróság megállapította, hogy a 95/46/EK irányelv 7. cikkének f) pontját úgy kell értelmezni, hogy az nem teszi kötelezővé a személyes adatok valamely harmadik féllel való közlését annak érdekében, hogy e fél polgári bíróság előtt az adatvédelemmel érintett személy által okozott kár megtérítése iránti keresetet indíthasson. Az említett rendelkezéssel ugyanakkor nem ellentétes az ilyen adatközlés, amennyiben arra a nemzeti jog alapján, az ebben a rendelkezésben előírt feltételek tiszteletben tartása mellett kerül sor (27. és 34. pont, valamint a rendelkező rész).

Ezzel összefüggésben a Bíróság megállapította, hogy a nemzeti bíróság által e tekintetben végzendő vizsgálatra is figyelemmel, az alapeljárásban szóban forgó feltételek mellett nem tűnik indokoltnak, hogy a sértettel szemben megtagadják az ahhoz szükséges személyes adatok közlését, hogy kártérítési keresetet nyújtson be a károkozóval, vagy adott esetben – mivel e károkozó kiskorú – a szülői felügyeletet gyakorló személyekkel szemben (33. pont).

A 2017. szeptember 27-i Puškár ítélet (C-73/16, EU:C:2017:725)

Az alapeljárásban P. Puškár a Najvyšší súd Slovenskej republiky (a Szlovák Köztársaság legfelsőbb bírósága) előtt indított keresetet annak érdekében, hogy kötelezzék a Finančné riaditeľstvom (pénzügyi igazgatóság), valamennyi neki alárendelt adóhivatalt és a Kriminálny úrad finančnej správy (a pénzügyi közigazgatási hatóság bünyügyi hivatala), hogy ne vegyék fel a nevét a pénzügyi igazgatóság által fiktív vezetőnek tekintett személyek nyilvántartásába (a továbbiakban: vitatott nyilvántartás), amelyet az adóbeszedés keretében a pénzügyi igazgatóság állított fel, és amelynek naprakésszé tételét a pénzügyi igazgatóság, valamint a pénzügyi közigazgatási hatóság bünyügyi hivatala biztosítja. Ezenkívül kérte, hogy töröljék e nyilvántartásokból és a pénzügyi közigazgatási hatóság informatikai rendszeréből az őt érintő összes megjegyzést.

Ilyen körülmények között a Najvyšší súd a Bírósághoz fordult többek között azzal a kérdéssel, hogy értelmezhető-e úgy a Charta 7. cikkében meghatározott, a magán- és a családi élet, az otthon, valamint a kapcsolattartás tiszteletben tartásához való jog, valamint a Charta 8. cikkében meghatározott, a személyes adatok védelméhez való jog, hogy a tagállam az érintett hozzájárulása nélkül adóbeszedési célból nem állíthat fel személyes adatokat tartalmazó nyilvántartást, azaz, hogy a személyes adatoknak a hatóságok általi hozzáférés érdekében az adócsalás elleni küzdelem céljából történő megszerzése önmagában veszélyes.

A Bíróság megállapította, hogy a 95/46/EK irányelv 7. cikkének e) pontjával nem ellentétes a személyes adatok tagállami hatóságok általi, az adóbeszedés és az adócsalás elleni küzdelem céljából való olyan kezelése, mint amelyre személyek alapügyben szóban forgóhoz hasonló nyilvántartásának felállításával az érintett személyek hozzájárulása nélkül sor került, feltéve egyrészt, hogy ezeket a hatóságokat a nemzeti jogszabályok az e rendelkezés értelmében vett közérdekből elvégzendő feladatokkal ruházták fel, hogy e nyilvántartás felállítása és az érintett személyek nevének e nyilvántartásba való feltétele a követett célok megvalósítására ténylegesen alkalmas és annak érdekében ténylegesen szükséges, és hogy elegendő valószínűsítő körülmény létezik annak vélelmezésére, hogy az érintett személyek jogosan szerepelnek az említett nyilvántartásban, másrészt pedig hogy a személyes adatok ezen kezelésének

jogszerűségével kapcsolatos, a 95/46/EK irányelvben előírt valamennyi feltétel teljesül (117. pont, valamint a rendelkező rész 3. pontja).

E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy a nemzeti bíróság feladata annak ellenőrzése, hogy a vitatott nyilvántartás felállítása az alapügyben szóban forgó közérdekből elvégzendő feladatok végrehajtásához szükséges-e, figyelembe véve különösen a vitatott nyilvántartás felállításának pontos célját, azokat a joghatásokat, amelyek a nyilvántartásban szereplő személyeket érintik, valamint e nyilvántartás nyilvános vagy nem nyilvános jellegét. Ezenfelül az arányosság elvére tekintettel a nemzeti bíróság feladata annak ellenőrzése, hogy a vitatott nyilvántartás felállítása és az érintett személyek nevének e nyilvántartásba való felvétele alkalmas-e az ezen tényezőkkel követett célkitűzések megvalósítására, és hogy nem léteznek-e más, enyhébb eszközök e célkitűzések eléréséhez (111., 112. és 113. pont).

A Bíróság ezenkívül megállapította, hogy valamely személy számára az a körülmény, hogy felveszik a vitatott nyilvántartásba, sértheti bizonyos jogait. Az e nyilvántartásba való felvétel ugyanis árthat a jóhírnevének, és hatással lehet az adóhatóságokkal való kapcsolataira. Hasonlóképpen, ez a felvétel érintheti az e személyt megillető, a Charta 48. cikkének (1) bekezdésében meghatározott ártatlanság vélelmét, valamint a Charta 16. cikkében előírt, a vitatott nyilvántartásba felvett természetes személyekkel kapcsolatban álló jogi személyeket megillető vállalkozás szabadságát. Következésképpen az ilyen jogsértés csak akkor lehet elfogadható, ha elegendő valószínűsítő körülmény létezik annak feltételezésére, hogy az érintett személy fiktív módon ügyvezetési feladatokat lát el a vele kapcsolatban álló jogi személyeknél, és ezért hátráltatja az adóbeszedést és az adócsalás elleni küzdelmet (114. pont).

Egyébként a Bíróság szerint, amennyiben indokok állnának fenn a 95/46/EK irányelv 13. cikke értelmében az irányelv 6., és 10-12. cikkében előírt, az érintett személy tájékoztatáshoz való jogához hasonló egyes jogok korlátozására, az ilyen korlátozásnak az említett 13. cikk (1) bekezdésében érintett, úgymint különösen az adózás terén fontos gazdasági vagy pénzügyi érdek biztosításához szükségnek kellene lennie, és jogszabályokon kellene alapulnia (116. pont).

III. Személyes adatok harmadik országokba való továbbítása

A 2003. november 6-i Lindqvist ítélet (teljes ülés) (C-101/01, EU:C:2003:596)¹⁹

Ebben az ügyben (lásd „A »személyes adatok kezelésének« fogalma” című II.3. szakaszt is) a kérdést előterjesztő bíróság különösen arra kereste a választ, hogy B. Lindqvist az említett irányelv értelmében vett, adatok harmadik országba irányuló továbbítását valósította-e meg.

A Bíróság kimondta, hogy a 95/46/EK irányelv 25. cikke értelmében vett „adatok harmadik országba irányuló továbbítása” nem áll fenn akkor, ha az egyik tagállamban tartózkodó személy olyan internetes oldalra tölt fel személyes adatokat, amely az ugyanebben az államban vagy másik tagállamban székhellyel rendelkező üzemeltetőnél tárolt honlapon érhető el, és így ezen adatokat minden, internetre csatlakozó személy számára hozzáférhetővé teszi, beleértve harmadik országokban tartózkodókat is (71. pont, valamint a rendelkező rész 4. pontja).

Tekintettel ugyanis egyrészt az internetnek a 95/46/EK irányelv kidolgozásakor fejlettségére, másrészt az internethasználatra vonatkozó kritériumok IV. fejezetében való hiányára – amely fejezetben az említett 25. cikk szerepel, amelynek célja, hogy a személyes adatok harmadik országokba irányuló továbbítását a tagállamok ellenőrizhessék, és hogy megtiltsa a megfelelő védelmi szintet nem nyújtó

¹⁹ Ezt az ítéletet a 2003. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 67. oldalán.

államokba való adattovábbítást –, nem feltételezhető, hogy a közösségi jogalkotó az „adatok harmadik országba irányuló továbbítása” fogalmába a jövőre nézve bele kívánta foglalni az adatok valamely internetes oldalra való ilyen elhelyezését, jóllehet azokat ily módon hozzáférhetővé tették harmadik országokban lévő olyan személyek számára, akik rendelkeztek az azokhoz való hozzáféréshez szükséges technikai eszközökkel (63., 64. és 68. pont).

A 2015. október 6-i Schrems ítélet (C-362/12, EU:C:2015:650)²⁰

M. Schrems, osztrák állampolgár és a Facebook közösségi hálózat felhasználója panaszt nyújtott be a Data Protection Commissionerhöz (adatvédelmi hatóság, Írország) azzal az indokkal, hogy a Facebook Ireland az Egyesült Államokba továbbította felhasználói személyes adatait, és azokat az ezen országban található szervereken tárolja, és azokat ott kezelik. M. Schrems szerint az Egyesült Államok joga és gyakorlata nem biztosított elégséges védelmet az ebbe az országba továbbított adatok hatóságok általi megfigyelésével szemben. Az adatvédelmi hatóság többek között azzal az indokkal utasította el a panasz kivizsgálását, hogy a Bizottság a 2000/520/EK határozatában²¹ megállapította, hogy az Egyesült Államok az ún. „biztonságos kikötő” (angolul „safe harbour”)²² rendszere keretében megfelelő védelmi szintet biztosított a továbbított személyes adatok számára.

Ilyen körülmények között High Court (felsőbb bíróság, Írország) a Bírósághoz fordult a 95/46/EK irányelv 25. cikke (6) bekezdésének értelmezés iránti kérelemmel, amely rendelkezés értelmében a Bizottság megállapíthatja, hogy valamely harmadik ország megfelelő védelmi szintet biztosít a továbbított adatoknak, valamint lényegében a 95/46/EK irányelv említett 25. cikkének (6) bekezdése alapján a Bizottság által elfogadott 2000/520/EK határozat érvényességének megállapítása iránti kérelemmel.

A Bíróság érvénytelennek nyilvánította a Bizottság határozatának egészét, hangsúlyozva mindenekelőtt, hogy a határozat elfogadása megkövetelte, hogy a Bizottság kellően megindokolja azon megállapítását, hogy az érintett harmadik ország ténylegesen az Unió jogrendjében biztosított védelmi szinttel lényegében megegyező védelmi szintet biztosít az alapvető jogok számára. Márpedig mivel a Bizottság erről nem győződött meg a 2000/520/EK határozatában, e határozat 1. cikke sérti a 95/46/EK irányelvnek a Chartával összefüggésben értelmezett 25. cikke (6) bekezdésében megállapított követelményeket, és ezért az érvénytelen. Ugyanis a „biztonságos kikötőre” vonatkozó elvek tehát csak azokra az amerikai szervezetekre alkalmazandók, amelyek öntanúsítással rendelkeznek, és személyes adatokat kapnak az Unióból, az amerikai hatóságokra azonban nem vonatkozik ezen elvek tiszteletben tartásának követelménye. Ezenfelül a 2000/520/EK határozat lehetővé teszi a beavatkozást azon személyek alapvető jogaiba, akiknek a személyes adatait az Unióból az Egyesült Államokba továbbítják vagy továbbíthatják, anélkül hogy tartalmazna bármilyen megállapítást azzal kapcsolatban, hogy az Egyesült Államokban léteznek az ilyen jogokba való esetleges beavatkozások korlátozására irányuló állami szabályok, illetve azzal kapcsolatban, hogy hatékony bírói védelem létezne az ilyen jellegű beavatkozásokkal szemben (82., 87–89., és 96–98. pont, valamint a rendelkező rész 2. pontja).

Ezenkívül a Bíróság érvénytelennek nyilvánította a 2000/520/EK határozat 3. cikkét, mivel az megfosztja a nemzeti felügyelő hatóságokat a 95/46/EK irányelv 28. cikkéből fakadó jogköreiktől, amennyiben valamely személy olyan bizonyítékokat terjeszt elő, amelyek alkalmasak a Bizottság azon határozatának a személyek magánélete, valamint alapvető jogai és szabadságai védelmével való összeegyeztethetőségének vitatására, amely megállapította, hogy valamely harmadik ország megfelelő

²⁰ Ezt az ítéletet a 2015. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 53. oldalán.

²¹ A 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján, az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériuma által kiadott biztonságos kikötő adatvédelmi elvek által biztosított védelem megfelelőségéről és az ezzel kapcsolatos gyakran felvetődő kérdésekről szóló, 2000. július 26-i 2000/520/EK bizottsági határozat (HL L 215., 2000.8.25., 7. o.).

²² A biztonságos kikötő rendszere számos, a személyes adatok védelmére vonatkozó elvet tartalmaz, amelyekhez az amerikai vállalkozások önkéntes alapon csatlakozhatnak.

védelmi szintet biztosít (102–104. pont). A Bíróság kimondta, hogy a 2000/520/EK határozat 1. és 3. cikkének érvénytelensége e határozat egészének érvényességét befolyásolta (105. és 106. pont).

Ami az ilyen beavatkozás igazolásának lehetetlenségét illeti, a Bíróság mindenekelőtt rámutatott, hogy az olyan uniós szabályozásnak, amely beavatkozást jelent a Charta 7. és 8. cikkében biztosított alapvető jogokba, a egyértelmű és pontos szabályokat kell tartalmaznia a szóban forgó intézkedés hatálya és alkalmazása vonatkozásában, és minimális követelményeket kell előírnia annak érdekében, hogy azon személyek, akiknek a személyes adatai érintettek, elegendő olyan biztosítékkal rendelkezzenek, amely lehetővé teszi az adataiknak a visszaélések veszélyeivel, valamint az ezen adatokat érintő minden jogellenes hozzáféréssel és felhasználással szembeni hatékony védelmét. Az ilyen biztosítékokkal való rendelkezés szükségessége még fontosabb abban az esetben, ha a személyes adatokat automatikusan kezelik és jelentős veszélye áll fenn az említett adatokhoz való jogellenes hozzáférésnek (91.pont).

Ezen túlmenően ráadásul a magánélet tiszteletben tartásához való alapvető jog védelme uniós szinten megköveteli, hogy a személyes adatok védelme alóli kivételek és e védelem korlátozásai a feltétlenül szükséges határokon belül maradjanak (92. pont). Így nem a feltétlenül szükségesre korlátozódik az olyan szabályozás, amely általános jelleggel lehetővé teszi minden olyan személy összes személyes adatának tárolását, akiknek az adatait az Unióból továbbították, anélkül hogy a kitűzött cél alapján bármilyen különbségtételt, korlátozást vagy kivételt alkalmazna, és anélkül, hogy olyan objektív kritériumot írna elő, amely lehetővé tenné a hatóságok adatokhoz való hozzáféréseinek és azok későbbi felhasználásának meghatározott célokra történő, szigorúan behatárolt, valamint az ezen adatokhoz való hozzáférés és az azok felhasználása által okozott beavatkozás igazolására alkalmas korlátozását (93. pont). Konkrétan az a szabályozás, amely lehetővé teszi a hatóságok számára, hogy általános jelleggel hozzáférjenek az elektronikus kommunikációk tartalmához, megsérti a magánélet tiszteletben tartásához való alapvető jog lényegét. Ehhez hasonlóan az olyan szabályozás, amely nem biztosít a jogalany számára semmilyen jogorvoslati lehetőséget abból a célból, hogy a rá vonatkozó személyes adatokhoz hozzáférést kapjon, vagy azokat helyesbítse, illetve töröltesse, nem tartja tiszteletben a hatékony bírói jogvédelemhez való jog lényegét, amelyet a Charta 47. cikke mond ki (94. és 95. pont).

A 2017. július 26-i 1/15 vélemény (EU–Kanada PNR-megállapodás) (nagytanács) (EU:C:2017:592)

Az Európai Bíróság 2017. július 26-án első alkalommal határozott valamely nemzetközi megállapodás tervezetének az Európai Unió Alapjogi Chartájával, és különösen a magánélet tiszteletben tartására és a személyes adatok védelmére vonatkozó rendelkezésekkel való összeegyeztethetőségéről.

Az Európai Unió és Kanada tárgyalásokat folytatott az utasnyilvántartási adatállomány adatainak továbbításáról és kezeléséről szóló megállapodásról (PNR-megállapodás), amelyet 2014-ben írtak alá. Miután az Európai Unió Tanácsa kérte az Európai Parlament jóváhagyását e megállapodáshoz, a Parlament úgy döntött, hogy a Bírósághoz fordul azzal a kérdéssel, hogy a tervezett megállapodás összhangban van-e az uniós joggal.

A tervezett megállapodás lehetővé teszi az összes utas PNR-adatainak valamely kanadai hatóság részére történő szisztematikus és folyamatos továbbítását a felhasználásuk és megőrzésük, valamint egyéb hatóságok és egyéb harmadik országok részére történő esetleges későbbi továbbításuk érdekében, a terrorizmus és a súlyos nemzetközi bűncselekmények elleni küzdelem céljából. Ennek érdekében a tervezett megállapodás egyebek mellett a következőkről rendelkezik: a PNR-adatok öt éves tárolási időtartamáról, valamint a biztonságukkal és sértetlenségükkel kapcsolatos követelményekről, a különleges adatok azonnali elrejtéséről, az adatokhoz való hozzáférési jogokról, kijavításról és törlésről, valamint közigazgatási vagy bírósági jogorvoslatok előterjesztésének lehetőségéről.

A tervezett megállapodásban érintett PNR-adatok magukban foglalják többek között a légi utas(ok) nevét és elérhetőségi információit, a foglaláshoz szükséges információkat, mint például az utazás tervezett időpontjait és útvonalát, a jegyekkel kapcsolatos információkat, az ugyanazon foglalási szám alatt nyilvántartásba vett személyek csoportjait, a fizetési eszközökkel vagy a számlázással kapcsolatos információkat, a poggyászatokat, valamint az utasokkal kapcsolatos általános megjegyzéseket.

Véleményében a Bíróság kimondta, hogy a PNR-megállapodást nem lehet a jelenlegi formájában megkötni amiatt, hogy több rendelkezése is összeegyeztethetetlen az Unió által elismert alapvető jogokkal.

A Bíróság megállapította, hogy a PNR-adatoknak az Unióból a hatáskörrel rendelkező kanadai hatóság részére történő továbbítása, mind pedig az Unió által Kanadával megtárgyalt, azon feltételekkel kapcsolatos keretrendszer, amely ezen adatok megőrzésére, a felhasználásukra, valamint az egyéb kanadai hatóságok, az Europol, az Eurojust, a tagállamok igazságügyi vagy rendőri hatóságai, vagy akár egyéb harmadik országok hatóságai részére történő esetleges későbbi továbbításaikra vonatkozik, a Charta 7. cikkében biztosított jogba történő beavatkozást képez. E műveletek a személyes adatok védelmével kapcsolatos, a Charta 8. cikkében biztosított alapvető jogba történő beavatkozást is jelentenek, mivel személyes adatok kezelésének minősülnek (125. és 126. pont.)

Ezenfelül hangsúlyozta, hogy még ha bizonyos PNR-adatok esetében nem is tűnik úgy, hogy azok elszigetelten vizsgálva jelentős információkat tárnának fel az érintett személyek magánéletét illetően, ez akkor sem változtat azon, hogy az említett adatok összességükben vizsgálva feltárhatnak többek között teljes utazási útvonalakat, utazási szokásokat, két vagy több személy között fennálló kapcsolatokat, valamint a légi utasok pénzügyi helyzetével kapcsolatos információkat, étkezési szokásaikat vagy egészségi állapotukat, és akár az említett megállapodás 2. cikkének e) pontjában meghatározottakhoz hasonló különleges információkkal is szolgálhatnak ezen utasokról (a faji vagy etnikai hovatartozásra, a politikai véleményre, a vallási meggyőződésre, stb. vonatkozó információk) (128. pont).

E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy bár a szóban forgó beavatkozás igazolható közérdekű célkitűzés megvalósításával (a közbiztonságnak a terrorista bűncselekmények és a súlyos nemzetközi bűncselekmények elleni küzdelem keretében történő biztosítása), a megállapodás több rendelkezése nem a szigorúan szükséges mértékre korlátozódik, valamint nem egyértelmű és pontos szabályokat tartalmaz.

Konkrétan a Bíróság rámutatott, hogy tekintettel a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvével ellentétes kezelésének kockázatára, a különleges adatok Kanadába történő továbbítása a közbiztonságnak a terrorizmus és a súlyos nemzetközi bűncselekmények elleni védelmétől eltérő indokokon alapuló egyértelmű és különösen szilárd igazolást követelne. Márpedig a jelen esetben hiányzik az ilyen igazolás. A Bíróság ebből arra következtetett, hogy a megállapodásnak a különleges adatok Kanadába való továbbítására, valamint kezelésére és megőrzésére vonatkozó rendelkezései összeegyeztethetetlenek alapvető jogokkal (165. és 232. pont).

Másodszor, a Bíróság megállapította, hogy a légi utasok Kanadából történő távozását követően valamennyi légi utas PNR-adatainak a tervezett megállapodásban lehetővé tett folyamatos tárolása nem a szigorúan szükséges mértékre korlátozódik. Azon légi utasokat illetően ugyanis, akikkel összefüggésben a Kanadába érkezésük idején és az e harmadik országból való távozásukig nem azonosítottak a terrorizmussal és a súlyos nemzetközi bűncselekményekkel kapcsolatos kockázatot, nem tűnik úgy, hogy az elutazásukat követően olyan – akár közvetett – összefüggés állna fenn a PNR-adataik és a tervezett megállapodással elérni kívánt cél között, amely igazolná ezen adatok megőrzését. Ugyanakkor azon légi utasok PNR-adataik tárolása, akik esetében olyan objektív elemeket azonosítanak, amelyek alapján megállapítható, hogy még a Kanadából való távozásukat követően is veszélyt jelenthetnek a terrorizmus és a súlyos nemzetközi bűncselekmények elleni küzdelem szempontjából, a Kanadában tartózkodásukat meghaladóan, akár öt éven át is megengedhető (205–207. és 209. pont).

Harmadszor, a Bíróság megállapította, hogy a magánélet tiszteletben tartásához való, a Charta 7. cikkében biztosított alapvető jog magában foglalja, hogy az érintett személy megbizonyosodhasson arról, hogy személyes adatait helyesen és jogszerűen kezelik. Annak érdekében, hogy elvégezhesse a szükséges ellenőrzéseket, e személynek jogosultnak kell lennie arra, hogy hozzáférjen a rá vonatkozó, a kezelés tárgyát képező adatokhoz.

E tekintetben hangsúlyozta, hogy a tervezett megállapodásban lényeges, hogy a légi utasokat attól kezdve tájékoztassák az utasnyilvántartási adatállományuk érintett harmadik országba történő továbbításáról és ezen adatok felhasználásáról, hogy e tájékoztatás nem veszélyezteti a tervezett megállapodás szerinti kormányzati szervek által folytatott vizsgálatokat. Az ilyen tájékoztatás ugyanis ténylegesen szükségesnek bizonyul ahhoz, hogy lehetővé tegye a légi utasok számára, hogy gyakorolják a rájuk vonatkozó adatokhoz történő hozzáférés, adott esetben pedig ezen adatok kijavítása kérelmezéséhez való jogait, valamint a Charta 47. cikkének első bekezdése alapján bíróság előtt hatékony jogorvoslással éljenek.

Így azon esetekben, amelyekben olyan objektív körülmények merülnek fel, amelyek igazolják az utasnyilvántartási adatállomány a terrorizmus és a súlyos nemzetközi bűncselekmények elleni küzdelem érdekében való felhasználását, és szükségessé teszik az igazságügyi hatóság vagy független közigazgatási szerv általi előzetes engedélyezést, szükségesnek bizonyul a légi utasok egyéni tájékoztatása. Ugyanez vonatkozik azokra az esetekre, amikor a légi utasok utasnyilvántartási adatállományát egyéb kormányzati szervek vagy magánszemélyek részére továbbítják. Ugyanakkor az ilyen tájékoztatásnak csak attól kezdve kell megtörténnie, hogy nem veszélyeztetheti a tervezett megállapodás szerinti kormányzati szervek által lefolytatott vizsgálatokat (219., 220., 223. és 224. pont).

IV. A személyes adatok interneten való védelme

1. A személyes adatok kezelése elleni tiltakozáshoz való jog („az elfeledtetéshez való jog”)

A 2014. május 13-i Google Spain és Google ítélet (nagytanács) (C-131/12, EU:C:2014:317)

Ebben az ítéletben (lásd még „A »személyes adatok kezelésének« fogalma” című II.3. szakaszt), a Bíróság pontosította a személyes adatok interneten való kezeléséhez való hozzáféréshez és az ellene való tiltakozáshoz való, a 95/46/EK irányelvben biztosított jog terjedelmét.

Így az internetes keresőmotor működtetőjét terhelő felelősség mértékére vonatkozó kérdés elbírálásakor a Bíróság lényegében kimondta, hogy a 95/46/EK irányelv 12. cikkének b) pontjában és 14. cikke első albekezdésének a) pontjában foglalt jogok tiszteletben tartása érdekében, és annyiban, amennyiben az ott előírt feltételek teljesülnek, a keresőmotor működtetője bizonyos feltételek mellett köteles arra, hogy az egy személy nevére való keresés nyomán megjelenő találati listáról törölje a harmadik fél által közétett és e személlyel kapcsolatos információkat tartalmazó weboldalakra mutató linkeket. A Bíróság kifejtette, hogy az ilyen kötelezettség abban az esetben is fennállhat, ha ezt a nevet vagy az ilyen információkat korábban vagy egyidejűleg nem törölték ezekről a weboldalakról, mégpedig adott esetben akkor is, ha az említett oldalakon történő közzététel önmagában jogszerű (88. pont, valamint a rendelkező rész 3. pontja).

Egyébiránt azon kérdés elbírálva, hogy az irányelv lehetővé teszi-e az érintett személynek, hogy weboldalakra mutató linkek ilyen találati listáról való törlését kérje azzal az indokkal, hogy szeretné, ha az ott szereplő, személyére vonatkozó információk bizonyos idő elteltével „elfelejtődjenek”, a Bíróság

mindenekelőtt rámutatott, hogy idővel még a pontos adatokat érintő, eredetileg jogszerű adatkezelés is összeegyeztethetlenné válhat ezzel az irányelvvel, ha ezen adatok a gyűjtésük vagy kezelésük céljára tekintettel már nem szükségesek, többek között akkor, ha ezek az adatok e célokra és az eltelt időre tekintettel nem megfelelőek, nem, vagy már nem relevánsnak, illetve túlzó mértékűnek tűnnek (93. pont). Következésképpen ha az érintett által benyújtott kérelem nyomán megállapítják, hogy e linkek listán való feltüntetése aktuálisan már összeegyeztethetetlen az irányelvvel, akkor az e listán szereplő információkat és linkeket törölni kell (94. pont). E tekintetben az érintett azon joga megállapításának, hogy a személyével kapcsolatos információt már ne lehessen a találati lista segítségével a nevével összekapcsolni, nem feltétele, hogy a kérdéses információ találati listára való felvétele az érintettnek kárt okozzon (96. pont, valamint a rendelkező rész 4. pontja).

Végül a Bíróság kimondta, hogy mivel a Charta 7. és 8. cikkében foglalt alapvető jogaira tekintettel az érintett kérheti, hogy a kérdéses információt többé ne tegyék egy ilyen találati lista segítségével hozzáférhetővé a nagy nyilvánosság számára, e jogok főszabály szerint nemcsak a keresőmotor működtetőjének gazdasági érdekét előzik meg, hanem a nyilvánosság ahhoz fűződő érdekét is, hogy az e személy nevére vonatkozó keresés során meg lehessen találni az említett információt. Nem ez a helyzet ugyanakkor abban az esetben, ha valamilyen sajátos okból kifolyólag, például a közéletben játszott szerepe folytán az érintett alapvető jogaiba való beavatkozást igazolja az említett nyilvánosság ahhoz fűződő nyomós érdeke, hogy a kérdéses információhoz hozzá lehessen férni azáltal, hogy az szerepel a találati listán (97. pont, valamint a rendelkező rész 4. pontja).

2. A személyes adatok kezelése és a szellemi tulajdonjogok

A 2008. január 29-i Promusicae ítélet (nagytanács) (C-275/06, EU:C:2008:54)²³

A Promusicae, hang- és audiovizuális felvételek előállítóit és kiadóit képviselő spanyol non-profit szervezet, azzal a kérelemmel fordult a spanyol bíróságokhoz, hogy kötelezzék a Telefónica de España SAU-t (többek között internet-hozzáférési szolgáltatást nyújtó gazdasági társaság) azon meghatározott személyek személyazonosságának és lakhelyének a felfedésére, akiknek a Telefónica internet-hozzáférést biztosított, és akiknek a ismert volt az IP-címe, valamint az internetre való csatlakozásuk napja és időpontja. A Promusicae szerint e személyek ún. „peer to peer” vagy „P2P” fájlcsere programot (a tartalommegosztás átlátható, független és decentralizált eszköze, amely fejlett keresési és letöltési funkciókkal rendelkezik) használtak, amellyel személyi számítógépük megosztott könyvtárában olyan hangfelvételekhez való hozzáférést biztosítottak, amelyek felhasználási jogával a Promusicae tagjai rendelkeztek. Kérte tehát ezen információk közlését, hogy az érintettek ellen polgári eljárást tudjon indítani.

E körülmények között a Juzgado de lo Mercantil nº 5 de Madrid (madridi 5. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) azt a kérdést terjesztette a Bíróság elé, hogy az európai szabályozás megköveteli-e a tagállamoktól, hogy a szerzői jog hatékony védelmének a biztosítása céljából előírják a személyes adatok polgári eljárás keretében történő közlésének a kötelezettségét.

A Bíróság szerint az említett előzetes döntéshozatal iránti kérelem felvetette annak a kérdését, hogy hogyan lehet a különböző alapjogok, vagyis egyrészt a magánélet tiszteletben tartásához való jog és másrészt a tulajdonhoz és a hatékony jogorvoslathoz való jogvédelméhez kapcsolódó követelményeket összhangba hozni egymással.

²³ Ezt az ítéletet a 2008. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 46. oldalán.

E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelv („Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv”),²⁴ az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001/29/EK irányelv,²⁵ a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv²⁶ és a 2002/58/EK irányelv nem kötelezi a tagállamokat, hogy olyan helyzetben, mint az alapügy, a szerzői jog hatékony védelmének biztosítása céljából előírják a személyes adatok polgári eljárás keretében történő közlésének kötelezettségét. Az uniós jog azonban megköveteli az említett tagállamoktól, hogy ezen irányelvek átültetése során azok olyan értelmezésére támaszkodjanak, amely lehetővé teszi a közösségi jogrend által védett különböző alapvető jogok igazságos egyensúlyának a biztosítását. Továbbá az említett irányelvek átültetésére vonatkozó intézkedések végrehajtása során a tagállami hatóságoknak és bíróságoknak nemcsak az a kötelessége, hogy nemzeti jogukat ugyanezen irányelvekkel összhangban értelmezzék, hanem az is, hogy ne támaszkodjanak ezen irányelvek olyan értelmezésére, amely az említett alapvető jogokba vagy más közösségi jogi általános alapelvebe, mint az arányosság elvébe, ütközik (70. pont, valamint a rendelkező rész).

*2011. november 24-i Scarlet Extended ítélet (C-70/10, EU:C:2011:771)*²⁷

A Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (szerzők, zeneszerzők és kiadók belgiumi társasága, SABAM) arra a következtetésre jutott, hogy az internet-hozzáférést nyújtó szolgáltató Scarlet Extended SA (a továbbiakban: Scarlet) szolgáltatásait használó internetezőök engedély és jogdíjfizetés nélkül töltenek le az internetről az ő katalógusában szereplő műveket „peer-to-peer” hálózat segítségével. A SABAM a nemzeti bírósághoz fordult, és első fokon elérte, hogy az meghagyással kötelezze a Scarletet e szerzői jogi jogsértések oly módon való abbahagyására, hogy tegye lehetetlenné a SABAM repertoárjában szereplő zeneművet tartalmazó fájloknak az ügyfelei által „peer-to-peer” szoftver segítségével történő küldésének vagy fogadásának bármely formáját.

A Scarlet fellebbezését elbíráló cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) felfüggesztette az eljárást és előzetes döntéshozatal céljából azt a kérdést terjesztette a Bíróság elé, hogy az ilyen meghagyás összeegyeztethető-e az uniós joggal.

A Bíróság megállapította, hogy az együttesen és az alkalmazandó alapvető jogok védelméből eredő követelményekre tekintettel értelmezett 95/46/EK, 2000/31/EK, 2001/29/EK, 2002/58/EK és 2004/48/EK irányelv akként értelmezendő, hogy azokkal ellentétes a Scarlet olyan szűrőrendszer létrehozására való kötelezése, amely a szolgáltatásain – különösen a „peer-to-peer” szoftvereken útján – áthaladó valamennyi elektronikus adatátvitelt érinti; teljes ügyfélkörére, megkülönböztetés nélkül alkalmazandó; megelőző jellegű; költsége kizárólag a szolgáltatót terheli, időbeli korlátozás nélküli, és alkalmas arra, hogy e szolgáltató hálózatán azonosítsa az olyan zeneművet, filmet vagy audiovizuális alkotást tartalmazó fájlok mozgását, amelyekre nézve a felperes, állítása szerint, szellemi tulajdonjogokkal rendelkezik, annak érdekében, hogy blokkolja azon fájlok továbbítását, amelyek cseréje sérti a szerzői jogot (54. pont, valamint a rendelkező rész).

A Bíróság szerint ugyanis az ilyen meghagyás nem tartja tiszteletben sem a 2000/31/EK irányelv 15. cikkének (1) bekezdésben megfogalmazott azon tilalmat, hogy az ilyen szolgáltatót általános

24 A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló, 2000. június 8-i 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (elektronikus kereskedelemről szóló irányelv) (HL L 178., 2000.7.17., 1. o., magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.).

25 Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 167., 2001.6.22., 10. o., magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.).

26 A szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 157., 2004.4.30., 45. o., magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 2. kötet, 32. o.; helyesbítés: HL 2004. L 195., 16. o.).

27 Ezt az ítéletet a 2011. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 37. oldalán.

nyomon követésre kötelezzék, sem azt a követelményt, hogy igazságos egyensúly álljon fenn egyrészt a szellemi tulajdonjog védelme, másrészt a vállalkozás szabadsága, a személyes adatok védelméhez való jog, valamint az információk fogadásának és közlésének szabadsága között (40. és 49. pont)

Ezzel összefüggésben a Bíróság megállapította, hogy egyrészt a vitatott szűrőrendszer létrehozására vonatkozó meghagyás minden tartalom rendszerszerű elemzését, valamint azon felhasználók IP-címének összegyűjtését és azonosítását vonná maga után, akik a jogellenes tartalmat a hálózatra küldték; e címek pedig védett személyes adatok, hiszen lehetővé teszik az említett felhasználók pontos azonosítását (51. pont). Másrészt az említett meghagyás a tájékozódás szabadsága sérelmének veszélyével járna, mivel e rendszer valószínűleg nem lenne képes különbséget tenni a jogellenes és a jogszerű tartalom között, így alkalmazása a jogszerű tartalmú adatátvitel blokkolását is kiválthatná. Nem vitatott ugyanis, hogy a továbbítás jogszerűségére vonatkozó kérdésre adandó válasz függ a szerzői jog törvényes kivételeinek alkalmazásától is, amelyek tagállamról tagállamra változnak. Ezenkívül egyes művek bizonyos tagállamokban lehetnek a közkincs részei vagy az érintett szerzők általi ingyenes közzététel tárgyai (52. pont).

Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy ha az érintett nemzeti bíróság a Scarlettet a vitatott szűrőrendszer létrehozására kötelezné, nem tartaná tiszteletben azt a követelményt, hogy igazságos egyensúly álljon fenn egyrészt a szellemi tulajdonjog védelme, másrészt a vállalkozás szabadsága, a személyes adatok védelméhez való jog, valamint az információk fogadásának és közlésének szabadsága között (53. pont).

A 2012. április 19-i Bonnier Audio és társai ítélet (C-461/10, EU:C:2012:219)

A Högsta domstolen (legfelsőbb bíróság, Svédország) előzetes döntéshozatal céljából fordult a Bírósághoz a 2002/58/EK és a 2004/48/EK irányelv értelmezése érdekében, az egyrészt a Bonnier Audio AB, az Earbooks AB, a Norstedts Förlagsgrupp AB, a Piratförlaget AB és a Storyside AB (a továbbiakban: Bonnier Audio és társai), másrészt a Perfect Communication Sweden AB (a továbbiakban: ePhone) között a Bonnier Audio és társai által benyújtott, adatközlésre irányuló meghagyás iránti kérelem ePhone általi vitatása tárgyában folyamatban lévő eljárás keretében.

Ebben az ügyben a Bonnier Audio és társai kiadótársaságok, amelyek hangoskönyv alakban megjelenő 27 mű esetében többek között többszörözési, kiadói és terjesztési kizárólagos jogokkal rendelkeznek. A Bonnier Audio és társai álláspontja szerint megsértették a kizárólagos jogukat, azáltal, hogy e 27 művet – FTP (file transfer protocol, állományátviteli protokoll) szerver segítségével – az engedélyük nélkül közvetítették a nyilvánossághoz, ami lehetővé teszi az internethez csatlakozó számítógépek közötti fájlmegosztást és átvitelt. Így a Bonnier Audio és társai a svéd bíróságokhoz meghagyás iránti kérelmet nyújtottak be, amely azon személy nevének és címének közlésére irányult, aki azt az IP-címet használta, amelyről feltehetően a szóban forgó fájlok átvitele megvalósult.

Ilyen körülmények között a felülvizsgálati kérelmet elbíráló Högsta domstolen azt a kérdést tette fel a Bíróságnak, hogy az uniós joggal ellentétes-e a 2004/48/EK irányelv 8. cikke alapján meghozott nemzeti jogszabály alkalmazása, amely lehetővé teszi, hogy egy adott internet-előfizető azonosítása érdekében arra kötelezzék az internet-hozzáférést biztosító szolgáltatót, hogy egy polgári eljárásban a szerzői jog jogosultjának vagy ez utóbbi jogutódjának tájékoztatást adjon arról az előfizetőről, akinek a szolgáltató egy adott IP-címet biztosított, amely címről állítólag a jogsértést elkövették. A kérdés azon a feltevésen alapul, hogy a meghagyás kérelmezője konkrét bizonyítékot szolgáltatott a szerzői jogi sérelemre vonatkozóan, és a kérelmezett intézkedés arányos.

A Bíróság először is emlékeztetett arra, hogy a 2002/58/EK irányelv 15. cikke (1) bekezdésének összefüggésében értelmezett 2004/48/EK irányelv 8. cikkének (3) bekezdésével nem ellentétes az, ha a tagállamok a személyes adatok magánszemélyekkel való közlésére vonatkozó kötelezettséget

állapítanak meg a szerzői jogok megsértése miatti polgári peres eljárás indításának lehetővé tétele érdekében, azonban nem is ír elő ilyen kötelezettséget a tagállamok számára. A tagállami hatóságoknak és bíróságoknak azonban nemcsak az a kötelessége, hogy nemzeti jogukat ezen irányelvekkel összhangban értelmezzék, hanem az is, hogy ügyeljenek arra, hogy ne támaszkodjanak ezen irányelvek olyan értelmezésére, amely sérti az alapvető jogokat vagy az uniós jog egyéb általános elveit, úgymint az arányosság elvét (55. és 56. pont).

E tekintetben rámutatott, hogy a kérdéses nemzeti jogszabály többek között azt írta elő, hogy a szóban forgó adatközlési meghagyást abban az esetben lehet elrendelni, ha konkrét bizonyítékai vannak a valamely művön fennálló szellemi tulajdonjog megsértésének, ha a kért információk megkönnyíthetik a szerzői jogi jogsértésre vonatkozó vizsgálatot, vagy ha a meghagyás indokának jelentősége meghaladja azoknak a károknak vagy hátrányoknak a jelentőségét, amelyet ez a meghagyás a címzettje vagy bármely ellentétes érdek számára okozhat (58. pont).

Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy a 2002/58/EK és a 2004/48/EK irányelvvel nem ellentétes az alapeljárásban előfordulóhoz hasonló nemzeti jogszabály, amennyiben ez a jogszabály a kereshetőségi joggal rendelkező személy által előterjesztett személyes adatok közzétételére vonatkozó meghagyás iránti kérelem tárgyában eljáró nemzeti bíróság számára lehetővé teszi, hogy az egyes esetek körülményei alapján és az arányosság elvéből eredő követelmények megfelelő figyelembevételével mérlegelje az ellentétes érdekeket (61. pont, valamint a rendelkező rész).

V. Nemzeti felügyelő hatóságok

1. A függetlenség követelményének terjedelme

A 2010. március 9-i Bizottság kontra Németország ítélet (nagytanács) (C-518/07, EU:C:2010:125)²⁸

Keresetlevelében a Bizottság annak megállapítását kérte a Bíróságtól, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság – mivel a nem állami szektorban a személyes adatok kezelését felügyelő hatóságokat egyes tartományokban állami felügyelet alá vonta és ezáltal e adatok védelmének garantálásáért felelős hatóságok „teljes függetlensége” biztosításának kötelezettségét helytelenül ültette át – nem teljesítette a 95/46/EK irányelv 28. cikke (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettségeit.

A Németországi Szövetségi Köztársaság szerint a 95/46/EK irányelv 28. cikke (1) bekezdésének második albekezdése a felügyelő hatóságok működésbeli függetlenségét követeli meg abban az értelemben, hogy e hatóságoknak függetlennek kell lenniük a felügyeletük alatt álló nem állami szektortól, és nem lehetnek külső befolyásnak kitéve. Márpedig álláspontja szerint a német tartományokban gyakorolt állami felügyelet nem ilyen külső befolyást, hanem belső közigazgatási ellenőrzési mechanizmust jelent, amelyet a felügyelő hatóságokkal azonos közigazgatási ágba tartozó hatóságok gyakorolnak, amelyek, ez utóbbiakhoz hasonlóan, szintén kötelesek teljesíteni a 95/46/EK irányelv célkitűzéseit.

A Bíróság kimondta, hogy a nemzeti felügyelő hatóságok 95/46/EK irányelvben előírt függetlensége garantálásának célja a személyes adatok kezelése vonatkozásában a természetes személyek védelmére vonatkozó rendelkezések tiszteletben tartásának felügyelete hatékonyságának és megbízhatóságának biztosítása, és azt e célkitűzés fényében kell értelmezni. Előírására nem azért került sor, hogy különleges

²⁸ Ezt az ítéletet a 2010. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 34. oldalán.

jogállást biztosítson maguknak e hatóságoknak, valamint azok alkalmazottainak, hanem a határozataik által érintett személyek és szervezetek védelmének megerősítése érdekében, feladataik gyakorlása során a felügyelő hatóságoknak objektíven és pártatlanul kell eljárniuk (25. pont)

A Bíróság megállapította, hogy ezen, a személyes adatok kezelésének ellenőrzésére hatáskörrel rendelkező felügyelő hatóságoknak a nem állami szektorban olyan függetlenséggel kell rendelkezniük, amelynek alapján feladatkörüket külső befolyás nélkül láthatják el. E függetlenség nemcsak a felügyelt szervezetek által gyakorolt bármilyen befolyást zár ki, hanem bármilyen összefonódást vagy más, akár közvetlen, akár közvetett külső befolyást is, amely akadályozhatná az említett hatóságoknak a magánélet védelméhez való alapvető jog és a személyes adatok szabad áramlása közötti helyes egyensúly létrehozásában álló feladatai teljesítését. Önmagában az a kockázat, hogy az illetékes felügyelő hatóságok döntéseire a felügyelő állami hatóságok politikai befolyást gyakorolhatnak, már elegendő akadályt jelent annak, hogy azok független módon láthassák el feladatkörüket. Egyrészt itt szó lehet e hatóságoknak az őket felügyelő hatóságok döntéshozatali gyakorlatához való „idő előtti igazodásáról”. Másrészt, a magánülethez való jog őrzőjének szerepe, amit a felügyelő hatóságok betöltenek, megköveteli, hogy határozataik, így ők maguk is, a részrehajlás minden gyanúja felett álljanak. A Bíróság szerint a nemzeti felügyelő hatóságok feletti állami felügyelet nem egyeztethető össze a függetlenség követelményével (30., 36. és 37. pont, valamint a rendelkező rész).

A 2012. október 16-i Bizottság kontra Ausztria ítélet (nagytanács) (C-614/10, EU:C:2012:631).

Keresetlevelében a Bizottság annak megállapítását kérte a Bíróságtól, hogy az Osztrák Köztársaság – mivel nem alkotta meg az ahhoz szükséges valamennyi rendelkezést, hogy az Ausztriában hatályban lévő szabályozás megfeleljen a személyes adatok védelmének felügyelő hatóságaként létrehozott Datenschutzkommission (adatvédelmi bizottság) függetlenségére vonatkozó követelménynek – nem teljesítette a 95/46/EK irányelv 28. cikke (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettségeit.

A Bíróság kimondta Ausztria kötelezettségzegését, megállapítva lényegében, hogy nem felel meg az 95/46/EK irányelvben előírt, a felügyelő hatóságok függetlenségére vonatkozó kritériumnak az a tagállam, amely olyan szabályozást alkot, amely alapján az említett hatóság ügyvezetője szolgálati felügyelet alatt álló állami köztisztviselő, a hatóság hivatala a központi kormány szervezeti egységei közé tartozik, és a kormányfő a tájékoztatáshoz való feltétlen joggal rendelkezik az említett hivatal irányításának valamennyi aspektusát illetően (66. pont, valamint a rendelkező rész).

A Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a 95/46/EK irányelv 28. cikke (1) bekezdésének második albekezdésében szereplő „teljes függetlenségben” fordulat értelmében a felügyelő hatóságoknak olyan függetlenséggel kell rendelkezniük, amely lehetővé teszi számukra, hogy feladataik ellátása során külső befolyástól mentesen járjanak el. E tekintetben az a körülmény, hogy az ilyen hatóság funkcionális függetlenséget élvez, mivel a tagjai függetlenek, és feladatkörük ellátása során senkitől nem fogadhatnak el utasítást, önmagában nem elegendő ahhoz, hogy a felügyelő hatóság védve legyen bármilyen külső befolyástól. Márpedig az így megkövetelt függetlenség nem kizárólag az utasításokban megnyilvánuló közvetlen befolyás kizárására irányul, hanem minden olyan közvetett befolyás kizárására is, amely hatással lehetne a felügyelő hatóság határozataira. Egyébiránt tekintettel a magánülethez való jog őrzőjének szerepére, amelyet a felügyelő hatóságok betöltenek, határozataiknak, így ők maguknak is, a részrehajlás minden gyanúja felett kell állniuk (41–43. és 52. pont).

A Bíróság egyértelművé tette, hogy a 95/46/EK irányelv fent hivatkozott rendelkezésében szereplő függetlenség követelményének való megfeleléshez a nemzeti felügyelő hatóságnak nem kell önálló költségvetési tételt képeznie, annak mintájára, amit a 45/2001/EK rendelet 43. cikkének (3) bekezdése előír. Ugyanis a tagállamok nem kötelesek a nemzeti szabályozásukban a 45/2001/EK rendelet V. fejezetének rendelkezéseire hasonló rendelkezéseket alkotni ahhoz, hogy a felügyelő hatóságoknak

(hatóságaiknak) teljes függetlenséget biztosítsanak, és így rendelkezhetnek úgy, hogy költségvetési jogi szempontból a felügyelő hatóság egy minisztériumtól függ. Mindazonáltal a szükséges személyi és tárgyi feltételeknek az említett hatóság számára történő biztosítása nem lehet akadálya annak, hogy ez utóbbi a feladatai ellátása során a 95/46/EK irányelv 28.cikke (1) bekezdésének második albekezdése értelmében vett „teljes függetlenségben” járjon el (58. pont).

A 2014. április 8-i Bizottság kontra Magyarország ítélet (nagytanács)(C-288/12, EU:C:2014:237)²⁹

Ebben az ügyben a Bizottság annak megállapítását kérte a Bíróságtól, hogy Magyarország, mivel idő előtt megszüntette a személyes adatok védelmét felügyelő hatóság megbízását, nem teljesítette a 95/46/EK irányelvből eredő kötelezettségeit.

A Bíróság kimondta, hogy nem teljesíti a 95/46/EK irányelvből eredő kötelezettségeit az a tagállam, amely a személyes adatok védelmét felügyelő hatóság megbízását a megbízatási idő lejártá előtt megszünteti (62. pont, valamint a rendelkező rész 1. pontja).

A Bíróság szerint ugyanis az említett adatok kezelését felügyelő hatóságoknak olyan függetlenséggel kell rendelkezniük, amely kizár többek között bármilyen utasítást vagy bármely más formában jelentkező, akár közvetlen, akár közvetett külső befolyást, amely hatással lehet határozataikra, és így akadályozhatja az említett hatóságoknak a magánélethez való jog védelme és a személyes adatok szabad áramlása közötti helyes egyensúly létrehozásában álló feladatuk teljesítését (51. pont).

A Bíróság ezenkívül emlékeztetett arra, hogy a funkcionális függetlenség önmagában nem elegendő ahhoz, hogy a felügyelő hatóságok védve legyenek bármilyen külső befolyástól, pusztán az a kockázat, hogy az adatkezelést ellenőrző hatóságok döntéseire az őket felügyelő állami hatóságok politikai befolyást gyakorolhatnak, már elegendő akadályt jelent annak, hogy az előbbiek független módon láthassák el feladatköreit. Márpedig, ha valamennyi tagállam számára megengedett lenne, hogy a felügyelő hatóság megbízását az eredetileg megállapított megbízatási idő lejártá előtt megszüntessék, anélkül hogy tiszteletben tartanák az alkalmazandó jogszabályok által e célból előzetesen meghatározott szabályokat és garanciákat, akkor e hatóság fölött megbízatásának gyakorlása közben végig ott lebegne a megbízatás idő előtti megszüntetésének fenyegetése, ami e hatóság politikai hatalomnak való megfeleléséhez vezetne, és ez ellentétes az említett függetlenségi követelménnyel. Ráadásul ilyen helyzetben nem tekinthető úgy, hogy a felügyelő hatóság minden körülmények között a részrehajlás legcsekélyebb gyanújától mentesen működhet (52–55. pont).

2. Az alkalmazandó jog és a joghatósággal rendelkező felügyelő hatóság meghatározása

A 2015. október 1-jei Weltimmo ítélet (C-230/14, EU:C:2015:639)³⁰

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (Magyarország) bírsággal sújtotta a magyarországi ingatlanokra vonatkozó ingatlan-hirdetéseket megjelentető weboldalakat üzemeltető, Szlovákiában bejegyzett Weltimmo társaságot amiatt, hogy az e weboldalak hirdetői erre irányuló kérelme ellenére nem törölte a rájuk vonatkozó személyes adatokat, és a kifizetetlen számlák rendezése

²⁹ Ezt az ítéletet a 2014. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 62. oldalán.

³⁰ Ezt az ítéletet a 2015. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 55. oldalán.

érdekében követeléskezelő cégeknek továbbította ezen adatokat. A magyar felügyelő hatóság szerint a Weltimmo társaság ezzel megsértette a 95/46/EK irányelvet átültető magyar törvényt.

A felülvizsgálati eljárásban eljáró Kúriának (Magyarország) kétségei voltak az alkalmazandó jogot és azon jogköröket illetően, amelyekkel a magyar adatvédelmi hatóság a 95/46/EK irányelv 4. cikkének (1) bekezdése és 28. cikke alapján rendelkezik. Következésképpen előzetes döntéshozatal céljából több kérdés terjesztett a Bíróság elé.

Ami az alkalmazandó nemzeti jogot illeti, a Bíróság megállapította, hogy a 95/46/EK irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja lehetővé teszi az attól eltérő tagállam személyes adatok védelmére vonatkozó szabályozásának alkalmazását, mint ahol ezen adatok kezelője be van jegyezve, amennyiben ezen adatkezelő tartós jelleggel olyan, akár csekély mértékű valós és tényleges tevékenységet folytat e tagállam területén, amelynek keretében ezen adatkezelésre sor kerül. Annak meghatározásához, hogy a fenti eset áll-e fenn, a kérdést előterjesztő bíróság különösen figyelembe veheti egyrészt azt, hogy az említett adatkezelő azon tevékenysége, amelynek keretében a szóban forgó adatkezelést végzi, az ezen tagállam területén található ingatlanokra vonatkozó, e tagállam nyelvén megfogalmazott hirdetések megjelentető weboldalak üzemeltetéséből áll, és e tevékenység következtésképpen főként, vagy akár teljes mértékben az említett tagállamra irányul. A kérdést előterjesztő bíróság másrészt figyelembe veheti azt is, hogy ezen adatkezelő olyan képviselővel rendelkezik az említett tagállamban, aki az e tevékenységből eredő követelések behajtásával, valamint az érintett adatok kezelésével kapcsolatos hatósági és bírósági eljárásokban az adatkezelő képviselőjével van megbízva. A Bíróság ellenben pontosította, hogy az ezen adatkezeléssel érintett személyek állampolgárságának nincs jelentősége (41. pont, valamint a rendelkező rész 1. pontja).

Ami a 95/46/EK irányelv 28. cikkének (4) bekezdése szerinti panaszt elbíráló felügyelő hatóság hatáskörét és jogköreit illeti, a Bíróság megállapította, hogy e hatóság az alkalmazandó jogtól függetlenül gyakorolhatja a vizsgálati jogköreit akár még azelőtt, hogy tudná, hogy melyik a szóban forgó adatkezelésre alkalmazandó nemzeti jog. Ha azonban arra a következtetésre jut, hogy valamely másik tagállam joga alkalmazandó, nem szabhat ki szankciókat a saját tagállamának területén kívül. Ebben a helyzetben az ezen irányelv 28. cikkének (6) bekezdésében előírt együttműködési kötelezettség teljesítése mellett az ő feladata e másik tagállam felügyelő hatóságát felkérni, hogy állapítsa meg e jog esetleges megsértését, és – amennyiben e jog lehetővé teszi – szabjon ki szankciókat adott esetben az általa átadott információk alapján (57. és 60. pont, valamint a rendelkező rész 2. pontja).

3. A nemzeti felügyelő hatóságok hatáskörei

A 2015. október 6-i Schrems ítélet (C-362/14, EU:C:2015:650)

Ebben az ügyben (lásd még „A személyes adatok harmadik országokba irányuló továbbítása” címet viselő III. szakaszt) a Bíróság kimondta többek között, hogy a nemzeti felügyelő hatóságok hatáskörrel rendelkeznek a személyes adatok harmadik országba történő továbbításának ellenőrzésére.

E tekintetben a Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy a nemzeti felügyelő hatóságok a jogkörök széles skálájával rendelkeznek, és – a 95/46/EK irányelv 28. cikkének (3) bekezdésében nem kimerítő jelleggel felsorolt – e jogkörök feladataik teljesítéséhez szükséges különböző eszközöknek minősülnek. Így az említett hatóságok rendelkeznek többek között vizsgálati jogkörökkel, mint például a felügyeleti feladatok ellátásához szükséges valamennyi információ összegyűjtésére vonatkozó jogosultság; és tényleges beavatkozási jogosultságokkal, mint például az adatkezelés átmeneti vagy végleges tilalmának elrendelése; valamint a bírósági eljárásokban való részvétel jogával (43. pont).

Ami a személyes adatok harmadik országokba irányuló továbbításának felügyeletére vonatkozó hatáskört illeti, a Bíróság kimondta, hogy a 95/46/EK irányelv 28. cikkének (1) és (6) bekezdéséből kétségtelenül következik, hogy a nemzeti felügyelő hatóságok jogkörei e hatóságok joghatósági területén végzett személyesadat-kezelésre vonatkoznak, és így e 28. cikk alapján nem rendelkeznek jogkörökkel a harmadik országok területén végzett ilyen adatkezelés tekintetében (44. pont).

Mindazonáltal a személyes adatok valamely tagállamból egy harmadik országba való továbbítására irányuló művelet önmagában valamely tagállam területén végzett személyesadat-kezelésnek minősül. Következésképpen, mivel a Charta 8. cikkének (3) bekezdésével és a 95/46/EK irányelv 28. cikkével összhangban a nemzeti felügyelő hatóságok feladata a természetes személyek számára a személyes adatok kezelése vonatkozásában biztosított védelemre vonatkozó uniós szabályok tiszteletben tartásának felügyelete, mindegyik hatóság hatáskörrel rendelkezik annak ellenőrzésére, hogy ezen adatoknak azon tagállamból valamely harmadik országba való továbbítása, amelyre a hatóság joghatósága kiterjed, tiszteletben tartja-e a szóban forgó irányelvben támasztott követelményeket (45. és 47. pont).

VI. Az európai szabályozás területi hatálya

A 2014. május 13-i Google Spain és Google ítélet (nagytanács) (C-131/12, EU:C:2014:317)

Ebben az ítéletben (lásd „A »személyes adatok kezelésének« fogalma címet viselő II.3. szakaszt, és „A személyes adatok kezelése elleni tiltakozáshoz való jog (»az elfeledtetéshez való jog«) címet viselő IV.1. szakaszt), a Bíróság a 95/46/EK irányelv területi hatályáról is határozott.

Így a Bíróság kimondta, hogy a személyes adatok kezelését a 95/46/EK irányelv értelmében a tagállam területén az adatkezelő egy szervezete tevékenységeinek keretében végzik, ha a keresőmotor működtetője – bár harmadik országban van a székhelye – az egyik tagállamban olyan irodát nyit vagy leányvállalatot hoz létre a keresőmotor által kínált reklámhelyek értékesítésére és reklámozására, amelynek tevékenysége az adott állam lakosai felé irányul (55. és 60. pont, valamint a rendelkező rész 2. pontja).

Ilyen körülmények között ugyanis a keresőmotor működtetőjének, illetve valamely tagállamban található szervezetének tevékenységei ugyan különbözőek, ám elválaszthatatlanul összekapcsolódnak, mivel a reklámhelyekkel kapcsolatos tevékenységek jelentik azt az eszközt, amelyek a szóban forgó keresőmotort nyereségessé teszik, és ugyanakkor ez a keresőmotor teszi lehetővé e tevékenységek végzését (56. pont).

VII. Az európai uniós intézmények dokumentumaihoz való nyilvános hozzáférés joga és a személyes adatok védelme

A 2010. június 29-i Bizottság kontra Bavarian Lager ítélet (nagytanács)(C-28/08 P, EU:C:2010:378)

A Bavarian Lager – amely társaságot annak érdekében hozták létre, hogy italkereskedések részére történő értékesítés céljából német sört importáljon az Egyesült Királyságba – nem tudta értékesíteni

termékét, mivel az Egyesült Királyságban nagyszámú italkereskedést köt olyan kizárólagos beszerzési szerződés, amely alapján a sört meghatározott sörfőzdéktől kötelesek beszerezni.

Az egyesült királyságbeli sörbeszerzésre vonatkozó rendelet (a továbbiakban: GBP) alapján a brit sörfőzdek kötelesek a pubok üzemeltetőinek megadni azt a lehetőséget, hogy más sörfőzdeből származó sört vásároljanak, feltéve, hogy az hordóban kondicionált sör. Márpedig az Egyesült Királyságon kívül előállított sörök többsége nem volt a GBP értelmében vett hordóban kondicionált sörnek tekinthető, így nem tartozott e rendelkezés alkalmazási körébe. A Bavarian Lager, mivel úgy vélte, hogy az említett rendelet behozatalra vonatkozó mennyiségi korlátozással azonos hatású intézkedésnek minősül, áprilisában panaszt nyújtott be a Bizottsághoz.

A Bizottság által az Egyesült Királyság ellen indított jogsértési eljárás során 1996. október 11-én találkozóra került sor, amelyen a közösségi és brit szervek, valamint a Confédération des Brasseurs du Marché Commun (közös piaci sörfőzők szövetsége, CBMC) képviselői vettek részt. Miután az angol hatóságok kihirdették a szóban forgó rendelet módosítását, mely által a hordóban kondicionált sör mellett másik sörfőzdeből származó palackos sör is értékesíthető lett, a Bizottság értesítette a Bavarian Lager a kötelezettségzegés megállapítása iránti eljárás felfüggesztéséről.

Miután a Bavarian Lager arra vonatkozó kérelmet nyújtott be, hogy az 1996 októberében tartott találkozó valamennyi résztvevőjének nevét tartalmazó teljes jegyzőkönyvet a rendelkezésére bocsássák, a Bizottság a 2004. március 18-i határozatával elutasította ezt a kérelmet, többek között e személyek magánéletének védelmére hivatkozva, amelyet a személyes adatok védelmére vonatkozó rendelet által biztosít.

A Bavarian Lager ezt követően keresetet nyújtott be a Törvényszék előtt e bizottsági határozat megsemmisítését kérve. 2007. november 8-i ítéletében a Törvényszék megsemmisítette a bizottsági határozatot, mivel úgy ítélte meg, hogy a képviselt szervezet nevében eljáró érintett személy nevének a találkozói résztvevőinek listáján való pusztán feltüntetése nem sérti és nem is veszélyezteti az adott személyek magánéletének védelmét. Az Egyesült Királyság által támogatott Bizottság és a Tanács ekkor a fellebbezést nyújtott be a Bírósághoz a Törvényszék ezen ítélete ellen.

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy amennyiben a dokumentumokhoz való hozzáférésről szóló 1049/2001/EK rendelet³¹ alapuló kérelem személyes adatokat tartalmazó dokumentumokhoz való hozzáférésre irányul, a 45/2001/EK rendelet rendelkezései teljes mértékben alkalmazandóvá válnak, beleértve azt a rendelkezést is, hogy a személyes adatok címzettjének bizonyítania kell azok közlésének szükségességét, valamint azt a rendelkezést, hogy az érintettnek joga van ahhoz, hogy sajátos helyzetével kapcsolatos, fontos jogos érdekből bármikor kifogást emeljen a rá vonatkozó adatok kezelése ellen.

Ezt követően a Bíróság megállapította, hogy a jogsértési eljárás keretében tartott találkozó résztvevőinek az említett találkozó jegyzőkönyvében szereplő jegyzéke a 45/2001/EK rendelet 2. cikke a) pontja értelmében vett személyes adatokat tartalmaz, mivel azonosíthatók azok a személyek, akik e találkozón részt vehettek (70. pont).

Végül megállapította, hogy a Bizottság annak megkövetelésével, hogy az e jegyzőkönyvben foglalt, rájuk vonatkozó személyes adatok közléséhez kifejezett hozzájárulását nem adó személyeket illetően bizonyítani kell e személyes adatok továbbításának szükségességét, eleget tett az említett rendelet 8. cikke b) pontja rendelkezéseinek (77. pont).

³¹ Az az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz való nyilvános hozzáférésről szóló, 2001. május 30-i 1049/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 145., 2001.5.31., 43. o.).

Ha ugyanis az említett jegyzőkönyvhöz való hozzáférés iránti, 1049/2001/EK rendelet szerinti kérelem keretében nem nyújtanak kifejezett és törvényes igazolást, illetve meggyőző érvt e személyes adatok továbbítása szükségességének bizonyítására, a Bizottság nem tudja a szóban forgó felek érdekeit mérlegelni. Nem tudja azt sem ellenőrizni, hogy van-e valamilyen ok annak feltételezésére, hogy e továbbítás sértene az érintettek jogos érdekeit, amint azt a 45/2001/EK rendelet 8. cikkének b) pontja előírja (78. pont).³²

A 2015. július 16-i ClientEarth és PAN Europe kontra EFSA (C-615/13 P, EU:C:2015:489)

Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) munkacsoportot állított fel, hogy az útmutatót dolgozzon ki arra vonatkozóan, hogy hogyan hajtsák végre a 1107/2009/EK rendelet³³ 8. cikkének (5) bekezdését, amely szerint egy növényvédő szer forgalomba hozatalára vonatkozó engedély kérelmezője az EFSA által meghatározott módon mellékeli a dokumentációhoz a hatóanyagról és annak megfelelő metabolitjairól, illetve azok egészségre, környezetre és nem célszervezetekre gyakorolt mellékhatásairól szóló, más szakértők által értékelt, nyilvánosan hozzáférhető szakirodalmat.

Miután az útmutató tervezetét nyilvános konzultációra bocsátották, a ClientEarth és a Pesticide Action Network Europe (PAN Europe) észrevételeket nyújtott be e tervezettel kapcsolatban. Ezzel összefüggésben együtt kérelmet nyújtottak be az EFSA-hoz az útmutató tervezetének előkészítésével kapcsolatos több dokumentumhoz való hozzáférés iránt, ideértve a külső szakértők észrevételeit.

Az EFSA engedélyezte a ClientEarth és a PAN Europe számára, hogy hozzáférjen többek között a külső szakértők útmutató-tervezetre vonatkozó egyéni észrevételeihez. Jelezte azonban, hogy e szakértők nevét az 1049/2001/EK rendelet 4. cikke (1) bekezdése b) pontjának, valamint a személyes adatok védelmére vonatkozó uniós jogszabályoknak, különösen a 45/2001/EK rendeletnek megfelelően elfedték. E tekintetben azt állította, hogy az említett szakértők nevének hozzáférhetővé tétele személyes adatok továbbításának felel meg a 45/2001/EK rendelet 8. cikke értelmében, és hogy az ilyen továbbításnak az említett cikkben előírt feltételei a jelen ügyben nem teljesülnek.

Így a ClientEarth és a PAN Europe keresetet nyújtott be a Törvényszékhez az EFSA említett határozatának megsemmisítése iránt. Miután a Törvényszék elutasította e keresetet, a ClientEarth és a PAN Europe fellebbezést nyújtott be a Törvényszék ítéletével³⁴ szemben a Bíróság előtt.

A Bíróság először is rámutatott, hogy az, hogy a kért információ lehetővé teszi, hogy egy adott észrevételt egyik vagy másik meghatározott szakértőhöz kapcsoljanak, azonosított természetes személyekre vonatkozik, és ennek következtében a 45/2001/EK rendelet 2. cikkének a) pontja értelmében vett személyes adatok egy csoportját képezi. Mivel a 45/2001/EK rendelet 2. cikkének a) pontja értelmében vett „személyes adat” és a „magánéletre vonatkozó adatok” fogalma nem esik egybe, a Bíróság megállapította ezenkívül, hogy a hatástalan a ClientEarth és a PAN Europe azon állítása, amely szerint a szóban forgó információ nem tartozik az érintett szakértők magánéletének körébe (29. és 32. pont).

A Bíróság másodsorban megvizsgálta a ClientEarth és a PAN Europe azon alapuló érvét, hogy bizalmatlanság áll fenn az EFSA irányában – mely utóbbit gyakran vádolják részrehajlással, mivel olyan szakértőket vesz igénybe, akiknek személyes érdekeit az ipari körökkel fennálló kapcsolataik határozzák meg –, valamint annak szükségességén, hogy biztosítsák e hatóság döntéshozatali eljárásának átláthatóságát. Ezt az érvet egy olyan tanulmány támasztotta alá, amely az EFSA egyik munkacsoportja

³² Ezt az ítéletet a 2010. évi Éves jelentés ismerteti e jelentés 14. oldalán.

³³ A növényvédő szerek forgalomba hozataláról, valamint a 79/117/EGK és a 91/414/EGK tanácsi irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. október 21-i 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 309., 2009.11.24., 1. o.).

³⁴ A Törvényszék 2013. szeptember 13-i ClientEarth és PAN Europe kontra EFSA ítélet (T-214/11, EU:T:2013:483).

tagjainak többsége által az ipari nyomásgyakorló csoportokkal fenntartott kapcsolatokról szól. E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy a vitatott információk megszerzése szükségesnek tűnik annak konkrét ellenőrzésének lehetővé tétele érdekében, hogy e szakértők mindegyike pártatlan volt-e tudományos feladatának az EFSA szolgálatában való elvégzése során. A Bíróság ezért hatályon kívül helyezte a Törvényszék ítéletét, mivel megállapította, hogy a Törvényszék tévesen mondta ki, hogy a ClientEarth és a PAN Europe fent említett érve nem elegendő a szóban forgó információ továbbítása szükségességének bizonyításához (57–59. pont).

Harmadszor, az EFSA vitatott határozata jogszerűségének értékelése céljából a Bíróság megvizsgálta, hogy van-e ok annak feltételezésére, hogy a továbbítás sértene az érintettek személyek jogos érdekeit. E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy az EFSA azon állítása, amely szerint a vitatott információ hozzáférhetővé tétele azzal a veszéllyel jár, hogy sérti az említett szakértők magánéletét és becsületét, olyan általános megállapítás, amelyet az adott ügyre jellemző semmilyen körülmény nem támaszt alá. A Bíróság ezzel szemben kimondta, hogy e hozzáférhetővé tétel önmagában lehetővé tenné a részrehajlás szóban forgó gyanújának elosztatását, és az esetlegesen érintett szakértők részére alkalmat kínálna arra, hogy adott esetben a rendelkezésre álló jogorvoslatok útján vitassák e részrehajlási kifogások megalapozottságát. E tényezőkre tekintettel a Bíróság megsemmisítette az EFSA határozatát (69. és 73. pont).

* * *

A jelen tájékoztatóban szereplő ítéletek megtalálhatók az Esetjogi Gyűjtemény 1.04.03.07, 1.04.03.08, 1.04.03.11, 2.04, 2.05.00, 4.11.01 és 4.11.07 szakaszában.